

Musiikin syventävät opinnot taiteen perusopetuksessa

Uudistuksen vaikutukset lopputöihin sekä arviointimenetelmiin

Tiina Pietilä

OPINNÄYTETYÖ
Toukokuu 2022

Musiikin ylempi tutkinto-ohjelma
Musiikkipedagogi (ylempi AMK)

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Musiikin ylempi tutkinto-ohjelma
Musiikkipedagogi (ylempi AMK)

PIETILÄ, TIINA:

Musiikin syventävät opinnot taiteen perusopetuksessa
Uudistuksen vaikutukset lopputöihin sekä arviointimenetelmiin

Opinnäytetyö 66 sivua, joista liitteitä 8 sivua
Toukokuu 2022

Tämä opinnäytetyö käsittelee taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän musiikin opintoja, erityisesti syventäviä opintoja ja niiden lopuksi tehtävää lopputyötä. Taustana ja innoituksena on Taiteen perusopetukseen uudet opetussuunnitelma-perusteet vuodelta 2017. Perusteet toivat mukanaan merkittäviä uudistuksia ja muutoksia. Työssä tutkitaan lopputöiden toteutustapoja, arviointia sekä muita syventävien opintojen käytäntöjä. Tutkimusaineistona käytetään kyselytutkimuksen tuloksia sekä aiheeseen liittyvää lähdemateriaalia. Kyselytutkimus on toteutettu vuonna 2021.

Ennen vuoden 2017 opetussuunnitelmauudistusta taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän musiikin opintojen päätteeksi on tehty instrumenttisuoritus. Uusien opetussuunnitelma-perusteiden mukaan syventävissä opinnoissa tehdään lopputyö, jota ei olekaan enää tarkkaan määritelty, eikä se ole välttämättä enää aiemman instrumenttisuorituksen kaltainen. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kerätä esimerkkejä siitä, millaisia lopputöitä on jo uudistuksen alkuvaiheessa tehty. Samalla selvitetään arviointikäytäntöjä sekä muita syventävien opintojen toteutustapoja kyselyyn vastanneissa oppilaitoksissa.

Tutkimuksen mukaan suurin osa oppilaista tekee vielä instrumenttisuoritusta vastaavan lopputyön. Toisaalta uudenlaiset lopputyöt voivat sisältää monialaisuutta, taiteidenvälisyyttä ja yhteistyötä sekä oppilaitoksen sisällä että sen ulkopuolelle. Oppilaat voivat yhdistää lopputyöhönsä muita harrastuksia tai kiinnostuksenkohteita. Numeraalisesta arvioinnista on luovuttu, ja oppilaat saavat sanallista palautetta edistymisestään.

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Master's Degree Programme in Music

PIETILÄ TIINA:
Advanced Studies of Music in Finnish Art Education
New Methods in Assessment and Final Works

Bachelor's thesis 66 pages, appendices 8 pages
May 2022

The purpose of this study was to study what kinds of final works have been carried out in the field of music within the new national core curriculum 2017 for Basic Education in the Arts. Before the 2017 curriculum reform, the final work consisted of a performance of the main instrument the student had chosen. With the reform, the student is able to plan and produce a performance more freely according to their strengths and interests.

The thesis also focuses on how assessment and structure of studies have been changed with the curriculum reform.

The main data were gathered from the answers to a survey, which was carried out in the spring of 2021. The survey was sent to ten music school principals.

The study reveals that the new kind of final works may include, for example inter-arts, multidisciplinary cooperation, and music students' other hobbies or interests. Numerical assessment is no longer used, but instead the students receive verbal feedback on their progress.

Key words: curriculum, art education, assessment, music school

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	TEOREETTINEN TAUSTA	7
	2.1. Taiteen perusopetus	7
	2.1.1 Tilastoja taiteen perusopetuksessa	8
	2.1.2 Opetussuunnitelman perusteiden tausta ja kehitys	9
	2.1.3 OPS-perusteiden 2017 ja 2002 vertailua	10
	2.1.4 Syventävät opinnot ja lopputyöt.....	16
	2.2. Kohti uusia arviointikäytäntöjä – numeraalisesta sanalliseen.....	18
	2.3. Sosiokonstruktiivinen oppimiskäsitys	20
	2.4. Monialainen oppimiskokonaisuus.....	21
	2.5. Taiteidenvälisyys ja monitaiteisuus	23
	2.6. Taide- ja musiikkikasvatuksen merkitys	24
	2.7. Ikätason huomiointi	26
	2.8. Nuoren ohjaaminen taideharrastuksessa	28
3	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	30
	3.1. Aiemmat tutkimukset ja tutkimusmetodologia	30
	3.2. Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	31
	3.3. Kyselytutkimuksen toteuttaminen ja aineiston kerääminen	31
4	TUTKIMUKSEN TULOKSET	34
	4.1. Lopputöiden prosessi ja tehtyjen töiden kuvausta.....	34
	4.2. Lopputöiden arviointi	40
	4.3. Syventävien opintojen käytäntöjä.....	44
5	KANSAINVÄLISTÄ VERTAILUA	48
	5.1. Norjan ja Ruotsin kulttuurikoulut.....	48
	5.2. Muita ajankohtaisia tarttumapintoja Euroopasta	49
6	POHDINTA	51
	LÄHTEET.....	55
	LIITTEET	59
	Liite 1. Kyselytutkimuksen sisältö.....	59
	Liite 2. Kyselytutkimuksen saatekirje	66

1 JOHDANTO

Kiinnostus tutkimustyöni aiheeseen nousi suoraan työelämästä. Työskentelen huilunsoiton opettajana, ja taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden uudistuksella (Opetushallitus 2017) oli huomattava merkitys musiikkiopisto-maailmassa. Muistan, kun oppilaitoksemme rehtori kertoi tulevasta uudistuksesta, että en aluksi hahmottanut ollenkaan miten laajasta ja merkittävästä uudistuksesta on kyse. Uusien perusteiden myötä tietenkin myös meidän oppilaitoksemme opetussuunnitelman päivitysprosessi alkoi. Koko opettajakunnan yhteisten koulutuspäivien jälkeen työyhteisöstämme valittiin erillinen työryhmä uuden opetussuunnitelman (tässä työssä myöhemmin OPS) laatimista varten, ja minut valittiin yhdeksi työryhmän jäseneksi. Työryhmässä aihetta pääsi jo käsittelemään monesta näkökulmasta ja käymään hyviä keskusteluja kollegojen kanssa.

Hieman myöhemmin työskentelin myös toisessa taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetusta tarjoavassa musiikkioppilaitoksessa, jossa uusi opetussuunnitelma ja uudet käytännöt oli juuri hiljattain otettu käyttöön. Oli todella mielenkiintoista nähdä erilaisia ratkaisuja ja keskustella asiasta kyseisen oppilaitoksen henkilöstön kanssa. Samoihin aikoihin hakeuduin ylempiin ammattikorkeakouluopintoihin (YAMK), ja minulle oli alusta asti selvää, että haluaisin tehdä tutkimustyön liittyen tähän OPS-uudistukseen. Syventävät opinnot ja niihin liittyvä lopputyö oli oman kokemukseni mukaan arvioinnin lisäksi merkittävin muutos. Huomasin itse opettajana kahdessa eri oppilaitoksessa, työryhmässämme sekä yleisessä keskustelussa lopputöiden aiheuttavan epävarmuutta. Joidenkin hyvien keskusteluiden ja ideariihien ansiosta innostuin asiasta kovasti, ja halusin tehdä työni juuri siitä aiheesta – ennen kaikkea rohkaisuksi kaikille kollegoille, joita uudistus vielä mietityttää.

Tavoitteenani oli selvittää, millaisia lopputöitä on tehty uuden opetussuunnitelman mukaan musiikin laajan oppimäärän syventävissä opinnoissa. Tutkimuksessa selvitetään myös, minkälainen prosessi lopputyö on, sekä miten arviointia

toteutetaan uusien arviointiperusteiden myötä. Lopputöiden lisäksi tutkitaan miten oppilaitokset ovat toteuttaneet syventävät opinnot yleisellä tasolla. Aineisto on kerätty kyselytutkimuksen avulla (liite 1).

Teoreettinen tausta koostuu taiteen perusopetukseen sekä lasten ja nuorten taidekasvatukseen liittyvistä aiheista. Tutkimustyöni pääaihe, eli taiteen perusopetuksen musiikin alan syventävät opinnot ja niiden lopputyöt, sijoittuu pääosin opiskelijoiden nuoruusikään. Tarkastelen aihetta oman taustani ja ammattini pohjalta kuitenkin hyvin musiikkilähtöisesti, muita taiteenaloja väheksymättä. Tutkimustyöni käsittelee musiikinopintoja, joten myös teoreettisessa taustassa musiikin näkökulma on painotuksena.

2 TEOREETTINEN TAUSTA

2.1. Taiteen perusopetus

Taiteen perusopetuksessa opetetaan eri taiteenaloja tavoitteellisesti tasolta toiselle edeten ja oppilas saa mahdollisuuden opiskella taidetta omien kiinnostuksen kohteiden suuntaisesti, pitkäjänteisesti ja päämäärätietoisesti. Yksi taiteen perusopetuksen keskeisiä piirteitä on edistää taidesuhteen kehittymistä ja elinikäisen taiteen harrastamisen perustaa. Tavoitteellinen, taiteenalalle ominaista osaamista kehittävä opetus antaa valmiuksia myös hakeutua asianomaisen taiteenalan ammatilliseen ja korkea-asteen koulutukseen. Opintojen aikana oppilaan luova ajattelu kehittyä sekä omaehtoinen ilmaisu, tulkinta, arvottaminen ja osallisuus vahvistuvat. Taiteen opiskelu kehittää kulttuurista lukutaitoa sekä vahvistaa identiteetin rakentumista. (Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2017.)

Taiteen perusopetus on koulun ulkopuolista, ensisijaisesti lapsille ja nuorille tarkoitettua eri taiteenalojen opetusta. Oppilaat saavat valmiuksia ilmaista itseään ja hakeutua taiteenalan ammatilliseen ja korkea-asteen koulutukseen. (Opetushallitus 2022.)

Taiteen perusopetus perustuu moniarvoiselle ja uudistuvalla kulttuuriperinnölle ja sen tehtävänä on rakentaa kestävää tulevaisuutta taiteen keinoin. Taiteen perusopetusta toteutetaan yhteistyössä muiden taidekasvatusta antavien oppilaitosten ja tahojen kanssa niin paikallisesti, valtakunnallisesti kuin kansainvälisestikin. (Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2017.)

Taiteen perusopetus on paikallisissa taideoppilaitoksissa vapaa-ajalla annettavaa taidekasvatusta. Se on tavoitteellista, valtakunnalliseen opetussuunnitelmaan sidottua ja sitä antavat alan koulutetut ammattilaiset. Valittavia taiteenaloja on yhdeksän. Opetusta on tarjolla laajasti Suomessa ja oppilaaksi pääsee matalalla kynnyksellä. (Taiteen perusopetusliitto TPO ry 2019.)

Taiteen perusopetus ja sen järjestäminen perustuu lakiin ja asetukseen. Taiteen perusopetuksen laissa säädetään mm. taiteen perusopetuksen tarkoitus, opetus-suunnitelma, oppilaaksi ottaminen, koulutuksen arviointi, oppilasarviointi ja henkilöstö. (Laki taiteen perusopetuksesta 633/1998.) Asetuksessa taiteen perusopetuksesta säädetään mm. oppimääristä, opetuksen määrästä ja arvioinnin oikaisemisesta (Asetus taiteen perusopetuksesta 813/1998).

Taiteen perusopetukseen kuuluvia taiteenaloja ovat arkkitehtuuri, kuvataide, käsityö, mediataiteet, musiikki, sanataide, sirkustaide, tanssi ja teatteritaide. Taiteen perusopetus jaetaan yleiseen tai laajaan oppimäärään. Suurin ero yleisen ja laajan oppimäärän välillä on opintojen laajuus ja rakenne. Yleisessä oppimäärässä opintojen laskennallinen laajuus on 500 tuntia, joka jaetaan yhteisiin opintoihin (300 tuntia) ja teemaopintoihin (200 tuntia). Laajassa oppimäärässä kokonaislaajuus on 1300 tuntia, joka jaetaan perusopintoihin (800 tuntia) ja syventäviin opintoihin (500 tuntia). Laskennallisessa laajuudessa tunniksi määritellään 45 minuuttia työskentelyä. Rakenteelliset erot liittyvät opintojen tavoitteisiin. Yleisen oppimäärän opinnot mahdollistavat perustaitojen omaksumisen yhteisten opintojen aikana ja niiden laajentamiseen teemaopintojen aikana. Laajan oppimäärän perusopintojen aikana on tarkoitus harjoitella taiteenalalle keskeisiä taitoja tavoitteellisesti sekä pitkäjänteisesti, ja syventävien opintojen aikana taitoja voi laajentaa tai painottaa. (Opetushallitus 2022.) Tutkimustyöni viitekehyksenä on musiikin laajan oppimäärän syventävät opinnot.

2.1.1 Tilastoja taiteen perusopetuksessa

Taiteen perusopetus on olennainen osa vapaa-ajalla järjestettävää taiteen opetusta Suomessa. Opetushallitus on viimeksi selvittänyt taiteen perusopetuksen tilaa ja näkymiä syksyllä 2019 koskien lukuvuoden 2019–2020 toimintaa. Selvitys pohjautuu taiteen perusopetusta järjestäville oppilaitoksille suunnattuun kyselyyn, tilastokeskuksen tuottamaan tietoon sekä oppilaitosrekisteriin. Selvityksen mukaan lukuvuonna 2019–2020 oli yhteensä 424 taiteen perusopetusta järjestävää oppilaitosta, joista syksyllä 2019 toimi opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämällä opetustuntikohtaisen valtiosuuden piiriin kuuluvan taiteen perusopetuksen järjestämisluvalla 128 oppilaitosta.

Opetushallituksen selvityksen mukaan suurin osa oppilaitoksista järjestää opetuksen suomen kielellä (91 % opetuskielen ilmoittaneista vastanneista), muita pääasiallisia opetuskieliä ovat ruotsi ja englanti. Maantieteellisesti taiteen perusopetus keskittyy Etelä-Suomeen. Päätoimipisteiden määrän perusteella suurimmat maakunnat olivat Uusimaa, Pirkanmaa ja Varsinais-Suomi. Vastausten perusteella yli puolessa (51 %) Suomen kunnista on taiteen perusopetusta järjestävän oppilaitoksen päätoimipiste. (Luoma 2020.)

Selvityksen mukaan lukuvuonna 2019–2020 taiteen perusopetuksen oppilaitoksissa opiskeli yhteensä noin 128 000 oppilasta, joista kaksi kolmasosaa opiskeli laajan oppimäärän opintoja ja yksi kolmasosa yleisen oppimäärän opintoja. Musiikki on taiteenaloista oppilasmäärältään suurin, vuonna 2019 taiteen perusopetusta musiikista sai 66 064 oppilasta. Taiteen perusopetuksessa järjestetään myös varhaisiän kasvatusta ja aikuisille tarjottavaa taiteen perusopetusta. Taiteen perusopetuksessa suurempi osa oppilaista on tyttöjä. (Luoma 2020.)

2.1.2 Opetussuunnitelman perusteiden tausta ja kehitys

Opetussuunnitelma mainitaan taiteen perusopetuksen laissa erikseen pykälässä 5.

Opetushallitus päättää taiteenaloittain taiteen perusopetuksen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä (opetussuunnitelman perusteet). Opetussuunnitelman perusteet voivat sisältää erilaajuisia oppimääriä. Koulutuksen järjestäjän tulee hyväksyä kullekin taiteenalalle opetussuunnitelma. (Laki taiteen perusopetuksesta 633/1998.)

Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet on uudistettu viimeisimmän kerran vuonna 2017. Tätä edelliset perusteet on laadittu yleiseen oppimäärään vuonna 2005 ja laajaan oppimäärään vuonna 2002. Vuoden 2002 laajan oppimäärän perusteet on määritelty erikseen eri taiteen aloille. Sirkustaiteet sai laajan oppimäärän perusteet vuonna 2005. Yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet muodostettiin yhteisesti kaikille taiteenaloille vuonna 2005. (Opetushallitus 2022.)

2.1.3 OPS-perusteiden 2017 ja 2002 vertailua

Vuoden 2017 perusteita voisi kuvata suurena taitekohtana ja murroksena taiteen perusopetuksen toteuttamisessa. Nämä perusteet toivat mukanaan suuria muutoksia ja haastoivat kaikki oppilaitokset laajamittaiseen opetussuunnitelmien uudistamiseen.

Opintojen laajuus pysyi samana, mutta rakenne muuttui merkittävästi. Aiempien perusteiden mukainen vakiintunut, valtakunnallisesti yhteinen opintojen rakenteellinen jako perustasoon ja musiikkiopistotasoon jäi 2017 perusteissa kokonaan pois. Opinnot jaetaan perusopintoihin sekä syventäviin opintoihin. Syventävien opintojen laskennallinen osuus on suhteessa perusopintoihin huomattavasti pienempi kuin aiemmin musiikkiopistotason osuus suhteessa perustasoon. (Taulukko 1.)

TAULUKKO 1. Opintojen laajuus ja rakenne (Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2002 ja 2017).

Yhteiset piirteet	Erityispiirteet 2002 perusteissa	Erityispiirteet 2017 perusteissa
<p>Kokonaislaajuus sama laskennallinen 1300 tuntia.</p>	<p>Opinnot jaetaan Musiikin perustason (665 tuntia) ja musiikkiopistotasoon (635 tuntia). Näiden tasojen laskennallinen laajuus on siis melkein saman verran. Musiikin perustaso ja musiikkiopistotasoa jaetaan erikseen instrumenttitaitoihin ja yhteismusisointiin (perustasolla 385 tuntia ja musiikkiopistotasolla 390 tuntia) sekä musiikin perusteisiin (perustasolla 280 tuntia ja musiikkiopistotasolla 245 tuntia). Pääinstrumentin ja musiikin perusteiden päättösuoritukset molemmilla opintotasoilla. Yhteismusisointi sisältyy opintoihin koko opintojen ajan, heti kun se on instrumentin hallinnan suhteen mahdollista.</p>	<p>Opinnot jaetaan perusopintoihin (800 tuntia) ja syventäviin opintoihin (500 tuntia). Syventävien opintojen päätteeksi tehdään lopputyö. Koulutuksen järjestäjä määrittelee opintokokonaisuudet, niiden tavoitteet, sisällöt ja laskennalliset laajuudet. Opintoihin voi sisältyä vaihtoehtoisia opintokokonaisuuksia. Eri musiikin osa-alueista on kuitenkin kirjattu keskeisiä sisältöjä ja tavoitteita.</p>

Musiikin hahmotusaineiden eli musiikin perusteiden osuuden merkitys ja määrittäminen väheni huomattavasti 2017 perusteiden kirjauksessa (taulukko 2).

TAULUKKO 2. Musiikin perusteet. (Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2002 ja 2017).

Yhteiset piirteet	Erityispiirteet 2002 perusteissa	Erityispiirteet 2017 perusteissa
Musiikin perusteiden osa-alueista mainitaan musiikin lukua ja kirjoitustaito, musiikin historian ja tyylien tuntemus sekä säveltäminen.	Musiikin perusteille on määritetty laskennallinen laajuus opintojen kokonaislaajuudesta. Musiikin perusteiden sisällöt ja oppimisen tavoitteet on kirjattu melko yksityiskohtaisesti ylös perusteisiin.	Musiikin perusteille ei ole määritetty erikseen tiettyä laajuutta. Musiikin perusteiden sisältöjä ei ole kirjattu tarkemmin perusteisiin. Opetussuunnitelman perusteissa mainitaan musiikin perusteiden osa-alueet osaksi keskeisiä sisältöjä.

Muut merkittävät muutokset liittyvät arviointiin, kun muun muassa numeraalisesta arvioinnista luovuttiin uudistuksen myötä kokonaan (taulukko 3).

TAULUKKO 3. Arviointi. (Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetus-suunnitelman perusteet 2002 ja 2017).

Yhteiset piirteet	Erityispiirteet 2002 perusteissa	Erityispiirteet 2017 perusteissa
<p>Arvioinnin tehtävä on ohjata ja tukea oppimista. Arviointi on monipuolista, sisältää erilaisia tapoja sekä ohjaa itsearviointiin. Perusopinnoista ja koko laajan oppimäärän opinnoista annetaan erilliset todistukset (2017), samoin kuin musiikin perustason ja musiikkiopistotason opinnoista (2002). Pyritään jatkuvaan arviointiin, arviointia kirjataan vuosittain. Suorituksesta annetaan sanallinen palaute.</p>	<p>Arviointi tukee hyvän itsetunnon kehittymistä. Arviointimenetelmien tulee mitata asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja soveltua käytettyihin opetusmenetelmiin. Käytetään numeroarviointia, arvostusasteikolla 1–5. Vähintään päättösuorituksissa on annettava numeroarvosana.</p>	<p>Itsearviointia korostetaan entistä enemmän. Palaute ohjaa oppilaan omien tavoitteiden suuntaiseen opiskeluun sekä oppimisprosessin ymmärtämiseen. Arviointi kannustaa oppimiseen, on oikeudenmukaista ja eettisesti kestävä. Jatkuvan arvioinnin merkitys korostuu, arviointia tehdään koko opiskelujen ajalta, ei pelkästään erityisissä suoritustilanteissa. Koko oppimäärän arviointi painottuu syventävien opintojen ja lopputyön arviointiin. Todistuksiin kirjataan sanallinen arviointi, ei numeraalista.</p>

Myös muita pieniä eroja vertailussa nousi esiin muista opetussuunnitelman keskeisistä osa-alueista. Oheisessa taulukossa kuvataan oppimiskäsityksen vertailua (taulukko 4).

TAULUKKO 4. Oppimiskäsitys. (Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2002 ja 2017).

Yhteiset piirteet	Erityispiirteet 2002 perusteissa	Erityispiirteet 2017 perusteissa
<p>Oppimiskäsitys on hyvin samankaltainen. Oppiminen on tavoitteellinen prosessi ja oppilas on aktiivinen toimija. Vuorovaikutus ympäristön kanssa, eri puolilta tulevan informaation jäsentäminen auttaa rakentamaan hyvinvointia, kulttuurista osallisuutta ja maailmankuvaa. Oppilasta ohjataan tarkkailemaan itse oppimistaan ja oppiminen on seurausta omasta toiminnasta, eli harjoittelu ja harjoittelemaan oppiminen on oleellista.</p>	<p>Mainitaan, että opettajalla on keskeinen merkitys oppilaan opiskelutaitojen ja opiskeluympäristön kehittämisessä erilaisten oppilaiden edistymiseksi.</p>	<p>Käytetään hieman enemmän positiivisia ilmaisuja oppimisen perustana, kuten myönteiset tunnekokemukset, oppimisen ilo, luova toiminta, rohkaiseva ja kannustava ohjaus, myönteinen ja realistinen palaute. Mainitaan myös eri aistien käyttäminen ja keuhollisuus oppimisen tukena.</p>

Seuraavassa taulukossa havainnollistetaan arvopohjan ja perustan sekä oppimisympäristön vertailua (taulukko 5).

TAULUKKO 5. Arvopohja ja oppimisympäristö. (Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2002 ja 2017).

	Yhteiset piirteet	Erityispiirteet 2002 perusteissa	Erityispiirteet 2017 perusteissa
Arvopohja ja perusta	Opetus on pitkäjänteistä, etenevää, taidesuhdetta kehittävä. Tavoitteena elinikäinen harrastaminen tai ammattimaisuuteen valmistaminen. Kulttuurin tulevaisuudennäkymät.	Perusteet korostavat enemmän ammattimaisuutta ja taidekulttuurin (tässä yhteydessä erityisesti musiikin) säilyttämistä ja kehittymistä.	Korostetaan enemmän yleisiä ihmisarvoja, kuten ihmisoikeuksia, tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta, yksilön ainutlaatuisuutta ja arvokkuutta. Arvoperusteisiin on huomioitu myös eettisyyden ja ekologisuuden näkökulma sekä sosiaalisen ja kulttuurisen tulevaisuuden tavoite.
Oppimisympäristö	Hyvä oppimisympäristö mahdollistaa aktiivisen ja pitkäjänteisen työskentelyn sekä itsenäisesti että yhteisöllisesti itsenäiseen ja yhteisölliseen työskentelyyn. Keskeistä rohkaiseva ja myönteinen ilmapiiri sekä turvallisuus ja hyvä vuorovaikutus.	Käytetään termiä opiskeluympäristö, joka liitetään enemmän tukemaan oppimiskäsityksen teemoja ja sillä viitataan enemmän yhteisöön, vuorovaikutukseen ja ilmapiiriin.	Oppimisympäristöön sisällytetään enemmän konkreettisia asioita, kuten tilat, paikat, yhteisöt, käytännöt, työvälineet, materiaalit ja yhteistyötahot. Oppimisympäristön lähtökohtana on fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus.

2.1.4 Syventävät opinnot ja lopputyöt

Ennen vuoden 2017 opetussuunnitelmauudistusta laajan oppimäärän musiikin opinnot päättyivät musiikkiopistotasoon, jossa tehtiin päättösuoritus omasta pää-instrumentista. Opetussuunnitelman perusteissa 2002 määritellään musiikkiopistotason todistukseen kirjattavat tiedot ja opinnot. Yksi todistuksessa oltavista tiedoista on oppilaan pääaineen päättösuoritus, suoritusajankohta ja suorituksesta saatu arvosana. Tarkennuksena on mainittava, minkä vaatimusten mukaan päättösuoritukset on tehty. (Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2002.) Suomen musiikkioppilaitosten liitto ry (SML ry) on julkaissut yhteisiä tasosuoritusvaatimuksia, joita käytettiin perustana pitkään hyvin laajalti Suomen musiikkioppilaitoksissa. Otin tarkasteluun viimeisimmät SML ry:n viulun ja pianon tasosuoritusvaatimukset musiikkiopistotason suorituksen osalta. Molemmat on päivitetty vuonna 2005. (SML ry 2005.) Valitsin nämä instrumentit siksi, että kyseisten instrumenttien lopputöitä kuvattiin kyselytutkimukseni tuloksissa uudenlaisten lopputöiden osalta.

SML ry:n tasosuoritusvaatimusten (Tasosuoritusten sisällöt ja arvioinnin perusteet 2005) mukaan sekä pianon että viulun opistotason suorituksena oppilas suunnittelee yhdessä opettajan kanssa monipuolisen ohjelmistokokonaisuuden, joka sisältää erityyppisiä sävellyksiä eri aikakausilta. Aikamme musiikin sisältyminen suoritukseen on suositeltavaa. Suorituksen tulee sisältää yksi laajamuotoinen teos. Suoritus sisältää asteikkosoittoa (viulunsoitossa yksi asteikko murto- kolmi- ja nelisointuineen, terssi-, seksti- ja oktaaviasteikkoineen, pianonsoitossa asteikkoja murtosointuineen ja kadensseineen) lautakunnan valinnan mukaisesti sekä prima vista -tehtävän. Lisäksi on suositeltavaa, että ohjelma sisältää yhteismusisointia. Myös improvisointi ja oman sävellyksen esittäminen on mahdollista. Pianonsoiton suorituksessa tulee olla etydi tai etydinomainen kappale ja viulunsoiton suorituksessa sooloteos. (SML ry 2005.)

Suorituskuvauksien lisäksi vaatimuksissa on kirjattu kullekin soittimelle melko yksityiskohtaisesti opistotason yleiset tavoitteet ja oppisisällöt sekä arviointiperusteet. Ohjelmiston laatimiseen SML ry (2005) on julkaissut erikseen myös ohjelmistoluetelot, jotka sisältävät soitinkohtaiset keskeiset ohjelmistot vaikeustason

eli silloisten opintotasojen (musiikin perustason kolmeportainen jako ja musiikkiopistotaso) mukaan lajiteltuna.

Vuoden 2017 opetussuunnitelmauudistuksen jälkeen tämän tyyppistä pääinstrumentin päättösuoritusta ei enää vaadita. Opintojen päätteeksi syventävissä opinnoissa tehdään lopputyö, jota ei ole tarkkaan määritelty. OPS-perusteissa 2017 yleisessä osassa syventäviä opintoja kuvataan pelkästään toteamalla niiden tarkoituksena olevan opintomahdollisuuksien laajentaminen tai painottaminen ja että taiteenalan laajan oppimäärän syventäviin opintoihin sisältyy lopputyö. Musiikin taidealakohtaisessa osassa lopputyötä avataan vain hieman tarkemmin:

Opintojen aikana oppilas suunnittelee ja valmistaa musiikillista osaamista osoittavan laajan oppimäärän lopputyön, joka voi muodostua erilaisista kokonaisuuksista tai keskittyä tiettyyn syvennettyyn osaamiseen. Oppilas asettaa lopputyön tavoitteet ja päättää lopputyön toteutustavan yhteistyössä opettajiensa kanssa oppilaitoksen opetustarjonnan pohjalta. (Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2017.)

Musiikin alan osiossa on yleisesti syventävien opintojen osalta kirjattuna kuitenkin tavoitteita musiikin eri osa-alueilta, joita ovat esittäminen ja ilmaiseminen, oppimaan oppiminen ja harjoittelu, kuunteleminen ja musiikin hahmottaminen sekä säveltäminen ja improvisointi. Osiossa on avattu myös musiikin syventävien opintojen keskeiset sisällöt, joita ovat muun muassa ohjelmiston laajentaminen, erilaisissa musiikillisissa kokoonpanoissa tarvittavien musisointi- ja yhteistyötaitojen edistäminen sekä musiikillisten ilmaisukeinojen monipuolinen kehittäminen. Lisäksi musiikin hahmotustaitojen, kulttuurisen ymmärryksen ja luovan ajattelun monipuolinen kehittäminen kuuluvat syventävien opintojen keskeisiin sisältöihin. (Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2017.)

2.2. Kohti uusia arviointikäytäntöjä – numeraalisesta sanalliseen

Musiikin alalla arviointi on ollut perinteisesti suorituskeskeistä, ja aikaisemmat taiteen perusopetuksen OPS-perusteetkin (2002 ja 2005) antavat suuntaa pääosin tähän. Arviointi tulisi kuitenkin nähdä osana opettajan pedagogisen toiminnan jatkumona eikä opetusta seuraavana tapahtumana. (Juntunen & Westerlund 2013, 71). Taiteen perusopetuksen uusimmat OPS-perusteet suosittavat jatkuvaa arviointia. (Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2017).

Arviointi voidaan jakaa summatiiviseen ja formatiiviseen arviointiin. Summatiivinen arviointi toteutuu yleensä jonkin suorituksen tai opintojakson päätteeksi. Esimerkiksi päättöarviointit, kuten todistusten arvosanat ovat summatiivista arviointia. Formatiivinen arviointi on yleensä jatkuvaa ja oppimista ja osaamista kehittävää arviointia. Formatiivisessa arvioinnissa opettaja pyrkii jatkuvasti auttamaan oppilasta ymmärtämään jo oppimansa merkityksen ja mitä tarvitaan tulevien tavoitteiden saavuttamiseksi. Arviointi tulisi nähdä oppimisen ja opettamisen prosessina, jossa tavoitteet, niiden saavuttamisen arviointi ja uudet tavoitteet muodostavat oppimista edistävän jatkumon. Tämä huomioon ottaen sanallinen arviointi palvelee usein paremmin kuin numeraalinen arviointi. (Juntunen & Westerlund 2013, 75–77; Toivola 2019, 9, 81, 88.)

Keskeinen muutos taiteen perusopetuksen OPS-uudistuksessa (Opetushallitus 2017) arvioinnin osalta on sanallisen arvioinnin kirjaaminen numeroarvioinnin sijasta. Aiemmin instrumenttitaitojen sekä musiikin perusteiden edistymistä arviointiin numeroasteikolla 1–5 (Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2005). Arvioinnin kohdistuessa prosessiin eikä pelkästään lopputulokseen ei voida pysyttäytyä enää pelkästään numeraalisessa arvioinnissa. Oppilaalle on tärkeää saada rehellistä palautetta työstään sen eri vaiheissa ja lopputulosta tarkasteltaessa. (Koppinen, Korpinen & Pollari 1994, 20.)

Koppisen ym. (1994) mukaan numeraalinen arviointi kohdistuu vain tiedollisiin tavoitteisiin, jolloin kasvatukselliset tavoitteet jäävät ulkopuolelle. Opettaminen tulisi nähdä laajemmassakin merkityksessä kokonaisvaltaisena kasvatuksena eikä vain tietojen kartuttamisena. (Koppinen ym. 1994, 47.) Aivan oman puolen asiaan

tuokin näkökulma taiteen ja taiteellisen osaamisen arvioinnista, ja taiteen arvioimisen arviointiperusteista. Juntunen & Westerlund (2013) toteavat, että taiteellisen toiminnan tai tuotoksen arviointia voi olla vaikea kohdistaa yksistään tekniseen tai taiteelliseen suoritukseen koskettamatta jollain tapaa myös taiteilijan persoonallisuuteen. Vaikka palautteen olisi tarkoitus koskea vain osaamista eikä persoonaa, saattaa näiden erottaminen musiikinopiskelussa olla vaikeaa, sillä musiikki ja siihen liittyä osaaminen voi olla hyvin henkilökohtaista ja tärkeä osa elämää. (Juntunen & Westerlund 2013, 82.)

On tärkeää tiedostaa, mitä varten arviointia tehdään. Toivolan mukaan itsetarkoituksena ei tulisi olla jokin suoritustilanne, ja se, että siitä tavoitellaan korkeaa arvosanaa. Tällöin onnistumisesta siinä hetkessä ja arvosanan tavoittelemisesta tulee keskiö, joka ei välttämättä kerro kuin kyseisen päivän suoriutumisesta. Tärkeämpää on havainnoida kehitystä ja oppimisen kaarta, sekä oppilaan todellista osaamisen tilaa suhteutettuna kokonaisuuteen, eikä yksittäisen kokeeseen. (Toivola 2019, 80–81.) Arvioinnissa keskeistä on oppimisprosessin edistäminen, oppimisen ohjaaminen ja ymmärrys siitä, kuinka hyvin tavoitteet on saavutettu (Luostarinen & Nieminen 2019, 33). Oppilas tarvitsee tietoa osaamisensa tasosta, missä hän on hyvä ja mitä pitää vielä harjoitella. Parhaimmillaan oman kehittymisen seuraaminen kannustaa oppimaan edelleen ja auttaa suuntaamaan valintoja. (Koppinen ym. 1994, 25.)

Opettajan on hyvä huomioida, mitkä asiat vaikuttavat omaan suhtautumiseen arvioinnista puhuttaessa. On luonnollista, että se, miten meitä on aiemmin arvioitu tai mitä olemme opettajankoulutuksessa oppineet, vaikuttaa ajatuksiimme arvioinnista. Lisäksi meitä ohjaa jokaisen henkilökohtainen näkemys ja filosofia sekä yleiset linjaukset, kuten opetussuunnitelma ja paikalliset päätökset. Yhteisen arviointikulttuurin kehittäminen vaatii avointa ja luottamuksellista keskustelua kollegoiden kanssa, halua reflektoida ja kykyä tarttua muutokseen. (Luostarinen & Nieminen 2019, 23.)

2.3. Sosiokonstrukttiivinen oppimiskäsitys

Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa korostetaan oppilasta aktiivisena toimijana, jolloin puhutaan oppimaan oppimisesta, ja prosessi lähtee itsestä sisältä käsin, ja esimerkiksi positiivisten tunteiden, onnistumisen kokemusten ja kehollisuuden kautta. Toisaalta oppiminen on yhteisöllistä ja vuorovaikutteista, joten sillä vahvistetaan kulttuurista osallisuutta ja edistetään oppilaan hyvinvointia. Kannustavalla ja rohkaisevalla ohjauksella, sekä monipuolisella ja realistisella palautteella on merkityksellinen rooli. Oppimisen lähtökohtina ovat tavoitteiden laatiminen ja niiden suuntaisesti toimiminen sekä omien kokemusten ja tapojen ymmärtäminen oppimisen kehittämiseksi. (Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2017.)

Edellä kuvatut oppimisen piirteet toteuttavat sosiokonstrukttiivista oppimiskäsitystä. Tohtori, psykologi Reijo Kauppilan (2007) mukaan sosiokonstrukttiivinen perspektiivi korostaa oppimista mielekkäänä toimintana ja opiskelija rakentaa eli konstruoi tietoa itse sosiaalisissa konteksteissa ja vuorovaikutussuhteissa, jolloin tieto ei ole opiskelijan ulkopuolella (Kauppila 2007, 47.) Kauppila kuvaa oppimista laaja-alaisena prosessina, johon sisältyy mm. itseohjautuvuus, sisäinen ja ulkoinen reflektio, yhteistyö, identiteetin kehitys ja arvopäämäärien hahmottaminen. Hän jatkaa, että sosiokonstruktivismi on tietoteoreettinen oppimisenäkemys, joka antaa opettajalle mahdollisuuden auttaa sisäisen motivaation kehittymisessä ja edistää opiskelijan mielekästä oppimisesta. Teoksessa nousee esiin myös vuorovaikutuksen merkitys. Kauppila toteaa, että sosiokonstruktivisessa oppimisenäkemyksessä korostuu kaksivastakkaista näkökulmaa, yksilöllinen ja yhteisöllinen. Oppimista voi pitää yksilöllisenä ja yhteisöllisenä tietojen ja taitojen rakennusprosessina. (Kauppila 2007, 113.)

Sosiokonstruktivismi voidaan määrittää opetuksessa sosiaalisena prosessina, jossa hyödynnetään sosiaalista vuorovaikutusta ja asiantuntijaosaamista. Sosiokonstrukttiivinen oppimiskäsitys korostaa opiskelijan omaa aktiivisuutta oppijana ja tiedon luojana, ja myös opettajalta odotetaan valmiuksia oppimisprosessin ohjaukseen, jossa opiskelijan itseohjautuvuutta tuetaan ja osallistumismahdollii-

suuksia rakennetaan. (Kauppila 2007, 50.) On helppoa nähdä, että juuri sosio-konstrukttiivinen oppimiskäsitys on taiteen perusopetuksen oppimiskäsityksen teoriapohjana.

Juuri ennen taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmauudistusta tehtiin koulujen perusopetukseen uudet opetussuunnitelman perusteet, jotka otettiin käyttöön vuonna 2016 (Opetushallitus 2022). Näissä uudistuksissa on nähtävistä samansuuntaisia ilmiöitä ja tavoitteita. Samansuuntainen kehitys oppimiskäsityksen suhteen on nähtävissä myös peruskoulun opetussuunnitelman perusteissa. Dosentti Hannele Cantell toteaa mielekkään opiskelun opetussuunnitelmauudistuksen keskeiseksi tavoitteeksi, ja tämä toteutuu, kun oppilaat oivaltavat opiskeltavien asioiden välisiä yhteyksiä ja niiden merkityksen elämässä sekä kokevat myönteisten ja turvallisten tunteiden kautta kuuluvansa yhteisöön (Cantell 2015, 23). Myös Cantell huomioi oppimiskäsityksen perustuvan oppilaan rooliin toimijana, sekä oppimisprosessin olennaisena piirteenä oppilaiden tahto ja taito toimia ja oppia sekä yhdessä että itsenäisesti. (Cantell 2015, 23.)

2.4. Monialainen oppimiskokonaisuus

Koko maailmassa, alalla kuin alalla, aiheessa kuin aiheessa ja niin myös kasvatuksessa ja koulutuksessa on menty yhä enemmän kohti asioiden laaja-alaisuutta. Maailma on monimutkainen, monimuotoinen kokonaisuus, jossa kaikki vaikuttaa kaikkeen. Tähän liittyvät sanat, kuten linkittyminen, vuorovaikutus, verkottuminen, kytkökset ja laaja-alaisuus, ovat tulleet enemmän käyttöön. Myös teemoista, monialaisuudesta, ilmiöistä ja eheyttämisestä puhutaan. (Cantell 2015, 11–14.)

Peruskoulun opetussuunnitelman perusteissa nousee esiin paljon samankaltaisia näkemyksiä, tavoitteita ja toiminta-ajatuksia kuin taiteen perusopetuksen puolellakin. Cantellin mukaan uudistuksessa nousi esiin monialaisuus, jossa olennaista on eri oppiaineiden oppisisällöistä syntyvät kokonaisuudet ja linkit yli oppiainerajojen. Uudistuksen myötä on tarkoitus suunnata koulun ja opetuksen katse ulos yhteiskuntaan, koulun ulkopuoliseen yhteistyöhön, laajentuviin oppimisympäristöihin sekä yhteisöllisen tiedonrakentamisen edistämiseen. (Cantell

2015, 15.) Samankaltaiset lähtökohdat ovat nähtävissä taiteen perusopetuksen puolella, ja tällainen pohja opintojen ajalta luo hyviä valmiuksia monialaisen ja moniulotteisen lopputyön työstämiseen.

Opetusneuvos Irmeli Halisen ja opetusneuvos Liisa Jääskeläisen mukaan monialaisten oppimiskokonaisuuksien tarkoituksena on, että oppilaat voivat työskentelyn aikana vähitellen hahmottaa työstettävän asian kokonaisuutena. Ne ohjaavat nimensä mukaan hyödyntämään ja yhdistämään suunnitelmallisesti eri oppiaineiden lähestymistapoja, sisältöjä ja menetelmiä. Kaikkein mielenkiintoisimmat oivallukset voivatkin syntyä näennäisesti kaukana olevien oppiaineiden välisistä yhteyksistä. Lisäksi voidaan löytää uusia tarkastelu- tai toimintamahdollisuuksia ja jopa luoda uutta. (Halinen & Jääskeläinen 2015, 33.) Oppilaan rooli on olla aktiivinen toimija, ja työtapoina ovat tutkiva ote, toiminnallisuus ja kokemuksellisuus (Halinen & Jääskeläinen 2015, 33; Luostarinen & Nieminen 2019, 234).

Kun puhutaan monialaisesta oppimiskokonaisuudesta, oppilaalla tulisi olla riittävästi aikaa syventyä sisältöihin ja työskennellä tavoitteellisesti, monipuolisesti ja pitkäjänteisesti. On kiinnitettävä huomiota siihen, kuinka opettaja voi parhaiten ohjata oppimista ja työskentelyä. Arvioinnin näkökulmasta on tärkeää hyvä suunnittelu, selkeä tavoitteiden asettaminen ja näiden huomioiminen toteutuksessa. Tavoitteiden asettaminen ja niiden saavuttaminen on avainroolissa arviointiperusteissa. (Luostarinen & Nieminen 2019, 234–235.)

2.5. Taiteidenvälisyys ja monitaiteisuus

Taiteidenvälisyydellä tarkoitetaan yleensä työskentelyä, jossa saadaan vaikutteita toisen taiteenalan ilmaisusta tai voidaan kääntää jonkun taiteenalan ilmaisu toiselle (Karhu-Ahtonen 2022a). Taiteidenvälisyyteen kannustetaan taiteen perusopetuksen uusissa OPS perusteissa (Opetushallitus 2017). OPS-perusteiden mukaan oppilaita tulisi ohjata rakentamaan yhteyksiä taiteiden ja tieteiden välille ja tavoitteena on luoda edellytyksiä taiteiden välisen osaamisen kehittämiseen. (Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2017.) Sen lisäksi, että taiteidenvälisistä projekteista saa moniaistisia elämyksiä, opitaan työskentelemään toisten kanssa. Joskus musiikkiopisto-opiskelijat voivat esimerkiksi päästä työskentelemään ammattimuusikoiden kanssa. (Karhu-Ahtonen 2022a.)

Eri taiteet ovat aina nivoutuneet yhteen ja usein eri taidealojen ammattilaiset työskentelevät yhdessä (Karttunen 2020). Myös eri taiteenlajien ilmaisun ristiriitaisuus voi olla hedelmällinen lähtökohta ilmaisun ja keskeisten elementtien analysointiin. Taiteidenvälisyys voi tuoda uusia työkaluja musiikilliseen ilmaisuun, yhteisöllisyyteen, musiikin hahmottamiseen ja ilmiöiden luovaan tarkkailuun eri näkökulmista. (Karttunen 2020; Karhu-Ahtonen 2022a.) Lisäksi monitaiteellisuus mahdollistaa itsensä ylittämisen ja mukavuusalueiden laajentamisen (Karttunen 2020; Karhu-Ahtonen 2022b). Karttunen (2020) mukaan kuitenkin kaikkien ei tarvitse osata kaikkea, esimerkiksi näyttelijän ei tarvitse olla ammattitanssija tai muusikon ei tarvitse muuntua näyttelijäksi. Kuitenkin yhteiseen projektiin osallistujien rooli voi laajeta, ja liukua hieman toisen taiteenalan puolelle. Kullakin on omat vahvuusalueensa, ja näiden risteymät tuovat aivan oman värinsä toteutukseen. (Karttunen 2020.)

On tärkeää pitää yllä keskustelua taiteidenvälisyydestä koulutuskentällä, eikä tukahduttaa sitä vanhojen traditioiden ja raja-aitojen alle. Muuten voi olla vaarana, että menetetään jotain aivan oleellista taiteenalojen kannalta. (Karttunen 2020.) Moniosaaminen ja monialaiset verkostot ovat merkittävässä roolissa taidealalla menestymisessä nykyään ja tulevaisuudessa ja näitten verkostojen luominen alkaa jo opiskeluaikana (Haapasalo 2020; Karttunen 2020). Lehtori, teatteripedagogi Minna Haapasalon (2020) mukaan taiteidenvälisessä työskentelyssä on

mielenkiintoisia mahdollisuuksia, mutta myös haasteita, ja kaikki taiteenalat voivat oppia toisiltaan. Se tuo esiin eri taiteenalojen toimintatapoja ja auttaa hahmotamaan oman osaamisen erityisyyttä. Parhaimmillaan sen seurauksena syntyy uudenlaisia toteutuksia ja teoksia tai jopa innovaatioita. (Haapasalo 2020.) Taiteidenvälinen toiminta ja työskentely vaatii kuuntelemista ja toisen taiteenalan keskeisiin ominaisuuksiin ja tapoihin tutustumista sekä kärsivällistä dialogin harjoittelua (Haapasalo 2020; Karttunen 2020).

2.6. Taide- ja musiikkikasvatuksen merkitys

”Nuori, joka on ryhmän jäsenenä osallistunut jonkin luovan toiminnan projektiin, ei enää koskaan ole entisensä, sillä hän on saanut näkymän toiseen todellisuuteen” (Sinkkonen 2010, 247). Lastenpsykiatrian erikoislääkäri, lääketieteen tohtori Jari Sinkkosen mukaan olisi tärkeää ymmärtää luovuuden merkitys lapsen ja nuoren mielenterveydelle. Tyhjä depressio on eräs tämän ajan sairauksista, kun monet lapset eivät saa kokea ponnistelun ja tavoitteeseen pääsemisen suomaa tyydytystä. Sinkkonen toteaa luovaan toimintaan osallistumisen olevan parasta mielenterveyden tukemiseksi ja häiriöiden estämiseksi. (Sinkkonen 2010, 247.) Taide luo henkistä hyvinvointia ja estää syrjäytymistä sekä antaa ihmiselle merkityksen tunnetta, jota ei saa muualta (Taiteen perusopetusliitto 2019).

Kun nuori ammentaa tekemäänsä taiteeseen omaa elämäkokemustaan, itseyttä ja laajenee tai ainakin rikastuu. Parhaimmassa tapauksessa tämä johtaa muutokseen sekä nuoren elämässä ja toiminnassa että taiteen ymmärtämisessä. Taideprojektissa nuori voi päästä vapautumisen kautta tuntemaan aitoa itsenäisyyttä ja saa toteuttaa itseään. Tällainen etuoikeus tulisi olla kaikilla nuorilla. (Toivanen & Turpeinen 2009, 131–132.)

Soittoharrastuksessa erityistä yksilöllisten soittotuntien ansiosta on oppilaan ja opettajan välillä muodostuva suhde. Sinkkonen toteaa viikoittaisen soittotunnin saman aikuisen kanssa muistuttavan rakenteeltaan tukea antavaa psykoterapiaa, vaikka sisältö on tietenkin eri. Se tilanne, jossa opettaja keskittyy oppilaaseen ja kuuntelee häntä, on monelle lapselle ainutlaatuinen ja kokemus saattaa

olla terapeutinen. (Sinkkonen 2010, 265.) Filosofian tohtori, pianisti, musiikkiteorian tutkija Kari Kurkelan mukaan soittotunti on ympäristönä tärkeä luovaa musiikillista asennetta muokkaava tekijä. Soittotuntien avulla musiikillinen minäkuva muotoutuu ja lapsi tai nuori saa mahdollisuuden kokea mielihyvää. Toisaalta voidaan oppia sietämään omaa osaamattomuutta. Myös kärsivällisyys kehittyy, jolloin oma taitavuus rakentuu ja voi alkaa nauttimaan osaamisestaan. (Kurkela 1994, 316.) Vaikka musiikin kokonaisvaltaisia vaikutuksia ei tiedostaisi, ja niiden pohtiminen jäisi instrumenttiopinnoissa tekniikkaan kohdistuvien asioiden varjoon, ne ovat kuitenkin taustalla vaikuttamassa soitto-oppilaaseen (Niemeläinen 2008, 13).

Musiikki edistää hyvinvointia hyvin monin tavoin, ja aihetta on tutkittu laajasti. Musiikki voi edesauttaa mm. tunteiden säätelyä, sairauksista parantumista, psykistä hyvinvointia sekä itsesäätelyä. Musiikki tukee kasvua ja kehitystä sekä kehittää sosiaalisia taitoja ja vuorovaikutusta. Musiikkia voi hyödyntää myös monissa arjen tilanteissa, kuten toiminnanohjauksessa. (Kaikkonen, Salo, Vannasmaa & Mäki 2020, 6–15.) Musiikilla on ratkaiseva merkitys lapsen neurologisessa kehityksessä; se auttaa aivoja kehittymään ja yhdistää aivopuoliskoja (Harris 2009, 3). Professori Heidi Westerlundin (2005) mukaan yksi peruste musiikin kasvatukselliselle statukselle on sen universaalisuus. Musiikilla täytyy olla tietty arvo, sillä sen on huomattu olevan osana kaikkien inhimillisten yhteisöjen toimintaa. (Westerlund 2005, 250.) Musiikin harrastaminen kehittää useita ei-musiikillisia osa-alueita, joista on hyötyä lapsen ja nuoren koulumenestyksessä sekä kaikessa kehityksessä. Tällaisia ovat mm. sanavaraston ja matemaattisten taitojen parantuminen, älykkyydosamäärän nouseminen, empatiakyvyn kehittyminen ja aggressiivisen käytöksen väheneminen. (We The Parents 2021.)

Musiikki voi olla psyykkisesti merkittävä tekemisen ja olemisen tapa ihmiselle. Se värittää elämää ja tekee siitä rikkaamman ja mielenkiintoisemman ja sen kautta on mahdollista ilmentää oma yksilöllisyyttänsä. (Kurkela 1994, 29.) Kurkela toteaa, että onnistunut musiikkikasvatus tukee kehitystä, joka vähentää ahdistusta, häpeää ja syyllisyyttä ja antaa lapselle ja nuorelle mahdollisuuden kasvaa omaksi itsekseen. Lisäksi se auttaa oppilasta tutustumaan omiin tunteisiinsa positiivisessa mielessä ja kehittämään minäkuvaansa realistisesti. Parhaimmillaan musiikkikasvatus tukee lapsen ja nuoren myönteistä kehittymistä ja sen tuloksena

voidaan kokea mielihyvää sekä löytää myönteinen elämänasenne. (Kurkela 1994, 315.) Westerlundin (2005) mukaan musiikkikasvatuksen todellinen haaste on siinä, kuinka hyvin se toteuttaa oppilaan omista lähtökohdista käsin taiteen globaalia välineellistä päämäärää sekä kokemuksen ja elämänlaadun parantamista. (Westerlund 2005, 263).

2.7. Ikätason huomiointi

Opinnot taiteen perusopetuksessa musiikin alalla aloitetaan usein lapsena. Aloitusikä vaihtelee kuitenkin mm. instrumentin, lapsen koon ja oppilaitoksen suositusten mukaan. Musiikkiopisto Juvenalian rehtorin, SML ry:n hallituksen puheenjohtajan Sanna Saarisen mukaan syventävissä opinnoissa ollaan yleensä suunnilleen yläkouluiästä eteenpäin. Saarinen toteaa, että lopputyön toteutusajankohdaksi muodostuu usein lukion loppuvaihe, jos taiteen perusopetuksessa halutaan olla mukana lukioiän loppuun saakka. Joskus lopputyö tehdään aiemmin, mutta oppilaat ovat vähintään yläkouluikäisiä nuoria. (Saarinen, henkilökohtainen tiedonanto 19.4.2022.)

Syventävissä opinnoissa valitaan opintojen sisältöjä ja painotuksia oppilaan vahvuuksien ja kiinnostustenkohteiden mukaan. OPS-perusteiden mukaan sisältöjä valitaan myös pitäen silmällä tulevaa lopputyötä, jota oppilas suunnittelee yhdessä opettajan kanssa (Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2017). Ikätaso ja sen hetkisen kehitysvaiheen valmiudet vaikuttavat päätöksentekoon sekä taitoihin prosessin hallinnan ja toteuttamisen suhteen. Sinkkosen (2010) mukaan varhaisnuoruudessa kypsyy alue, joka auttaa ymmärtämään sosiaalisen informaation emotionaalisia puolia, jolloin nuori kokee lähipiirinsä sanomiset ja tekemiset suurella tunteella (Sinkkonen 2010, 42).

Keskushermoston kehittyminen ja vilkastunut hormonitoiminta ajavat nuoren etsimään voimakkaita elämyksiä ja uusia, intensiivisiä kokemuksia, mutta se aivojen alue, joka on tarpeellinen impulssien säätelyyn, on vielä kesken. Nuoret ovat riippuvaisia tovereidensa hyväksynnästä ja heidän mielipiteistään. (Sinkkonen 2010, 43.) Vahva innostus ja kenties ympäriltä saatu kannustus voi ajaa nuorta

eteenpäin, mutta toisaalta huoli tai pelko epäonnistumisesta ja häpeästä voi jarruttaa. Sinkkosen mukaan nopea kehitys aiheuttaa sitä, että nuori on hyvin haavoittuva vahingollisille kokemuksille. Toisaalta menestys ja myönteiset kokemukset jäävät myös mieleen (Sinkkonen 2010, 15.)

Nuoruusiässä luovuus kukoistaa, omia ideoita syntyy runsaasti ja niitä aletaan myös toteuttamaan. Jos lapset tai nuoret saavat itse suunnitella ja toteuttaa kaiken pelkkien luovien impulssien tai liian vähäisten taitojen varassa ilman ohjausta, ei lopputulos välttämättä ole kovin toivottu. (Sinkkonen 2010, 248.) Kun nuoret onnistuvat jossain luovassa produktiossa, siinä on aivan omanlaisensa tunnelma. Nuoruuden, osaamisen, taituruuden ja innostuksen yhdistelmä on vastustamaton ja lopputulos voikin olla parhaimmillaan henkeäsalpaavan hieno. Vaikka yksityiskohtaisuus tai tyylinmukaisuus olisi summittaista suhteessa aikuisten tai ammattilaisten tekemiseen, spontaanisuus ja raikkaus tarttuvat yleisöön ja aiheuttaa liikuttumista. Aidosti koskettava taide ei synny ilman työntekoa tai väivannäköä, jota tarvitaan sekä nuorilta itseltään, että ohjaavilta ammattilaisilta. (Sinkkonen 2010, 259.)

2.8. Nuoren ohjaaminen taideharrastuksessa

Taide ja taiteen tekeminen harrastuksena voivat olla hyvin henkilökohtaisia ja haavoittuvaisia. Ohjaajan tai opettajan rooli on nuorelle merkittävä, joten hyvän, toimivan ja turvallisen oppilas–opettaja-suhteen muodostuminen on erittäin tärkeää. Jari Sinkkosen mukaan nuorelta voi odottaa melkein mitä tahansa, jos ohjaajan ja nuoren suhde on oikeanlainen. Hyvä ohjaaminen vaatii ammattilaiselta tasapainoilua omien ambitioiden ja nuorten kestokyvyn välillä sekä huumorintajuja ja uskoa nuorten onnistumiseen. (Sinkkonen 2010, 259.) Kari Kurkela puolestaan toteaa, että ideaalinen oppilas–opettaja-suhde perustuu keskinäiselle kunnioitukselle ja luottamukselle. Tähän liittyy sekä haastavuus että toisaalta myös palkitsevuus. Lähtökohtana on oppilaan kokemus, mutta yleensä opetus-suhteen tulee antaa jotain opettajallekin, jotta soittotunnit olisivat pitkällä aikavälillä hedelmällisiä. (Kurkela 1994, 343.) Oppilaan ja opettajan välinen vuorovaikutus on äärimmäisen herkkää, ja siinä on merkittävässä osassa myös sanaton viestintä, kuten kehollisuus ja yleinen ilmapiiri. Sanaton ja kehollinen viestintä on myös osa oppimista, jota taiteen tekemisessä tarvitaan. (Hyry-Beihammer, Joukamo-Ampuja, Juntunen, Kymäläinen & Leppänen 2013, 171–171.)

Nuoruusiässä tapahtuu laadullinen muutos, vaikka harrastus olisi aloitettu lapsena. Murrosiässä moni lopettaa soittamisen ja katu päätöstä aikuisena. Toisille voi käydä päinvastoin, ja soittamisesta tulee elämän tarkoitus ja intohimo. Nuori alkaa käyttää enemmän aikaa harjoitteluun ja soitossa alkaa olla tunteita, persoonaa, intohimoa ja musiikista tulee soittajan omaa. Oppilaan omien ideoiden suhteen opettajan tulee olla äärimmäisen hienotunteinen. (Sinkkonen 2010, 262.) On tärkeää, että opettaja on opetustilanteessa oppilasta varten ja kuuntelee hänen tarpeitaan. Jos opettaja pitää oppilasta itsensä jatkeena ja odottaa tältä sitä mitä häneltä itseltään jäi aikanaan tekemättä, voi oppilaalle aiheutua vakavia psyykkisiä vaurioita (Sinkkonen 2010, 266.)

Taiteen opetuksessa on kyse hyvän prosessin ja teoksen tasapainosta, ja vaikka on kyse opetuksesta, lopputulos voi olla korkeatasoinen. Taidetta, opetusta ja kasvatusta ei voida tässä yhteydessä erottaa toisistaan, sillä oppiminen edellyt-

tää kokemusten käsittämistä ja sen ymmärtämisen saattamista johonkin muotoon. Eli oppiminen sisältää opettamisen, kokemuksen käsittäminen kasvatuksen ja lopputulos taiteen. (Toivanen & Turpeinen 2009, 131.)

Nuoren ohjaamisessa merkityksellistä on esimerkki, innostaminen ja kannustaminen sekä pyrkimys oppimisen iloon. Seija Karppisen (2009) mukaan innostus tarttuu helposti toisiin ja innostunut yhteisö ruokkii yhdessä oppimista, mutta myös yksilön toimintaa. Innostuminen näkyy tekemisen, kokemisen ja tutkimisen haluna ja vaikuttaa myönteisesti ongelmanratkaisuun. Innostaminen syntyy halusta jakaa innostusta sekä tietoja ja taitoja vuorovaikutuksessa. Ohjaajan tai opettajan oma innostus ja taiteelliset kokemukset ovat innostamisen hedelmällinen pohja. Ohjaajan tehtävänä on innostaminen, ja hän on mukana prosessissa keskustelijana, johdattajana ja kanssakulkijana. Hän voi myös oppia nuorten sanomisista ja tekemisistä, jos on kykyä olla läsnä kuunnellen ja innostuen. Oppilaslähtöisyys, nuorten ajatusten ymmärtäminen ja mukaan tempautuminen korostaa yhdessä tekemistä ja vuorovaikutusta, mutta opettaja on kuitenkin se, joka on vastuussa ja pitää langat käsissään. Innostaminen vahvistaa yksilön identiteettiä, luovuutta ja luottamusta omiin kykyihin ja taitoihin sekä kohottaa itsetuntoa. (Karppinen 2009, 102, 104.)

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

3.1. Aiemmat tutkimukset ja tutkimusmetodologia

Tutkimusaiheestani, eli taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän musiikinopin-tojen lopputöistä, ei ole aikaisempia tutkimuksia. Uusi opetussuunnitelma on ollut käytössä vasta muutaman vuoden, joten siihen liittyviä tutkimuksia ei ole ehditty vielä paljon tekemään. Muutamia uutta opetussuunnitelmaa tai sen osa-alueita, kuten arviointia, käsitteleviä tutkimuksia kuitenkin on jo olemassa.

Tutkimukseni on lähtökohdaltaan enemmän laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus, mutta kvantitatiivisen tutkimuksen piirteitäkin työssä on. Näitä tutkimusmetodeja on vaikea erottaa selkeästi toisistaan, ja ne ovatkin toisiaan täydentäviä lähestymistapoja (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 127.) Hirsjärven ym. (2004) mukaan kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtana on ihmisten taipumus asettaa kysymyksiä kulloinkin valitsemastaan näkökulmasta ja tulkita asioita sillä ymmärryksellä, joka heillä on. Kvalitatiivinen tutkimus kuvaa todellista elämää. Työssä on havaittavissa kvalitatiivisen tutkimuksen keskeisiä piirteitä, kuten kokonaisvaltainen tiedonhankinta, ja ihmisen ja todellisten tilanteiden painottaminen tiedon keruussa. Muita työssä näkyviä piirteitä on kohdejoukon tarkoituksenmukainen valinta, induktiivinen analyysi eli odottamattomien seikkojen paljastuminen sekä tapauksien käsitteleminen ainutlaatuisina. (Hirsjärvi ym. 2004, 151–152, 155.)

Laadullista tutkimusta voidaan lähteä rakentamaan puhtaalta pöydältä ilman ennakkoasettamuksia tai määritelmiä, empiirisestä aineistosta alkaen. Analyysin keskiössä onkin aineisto. Laadullisessa tutkimuksessa sitä voi olla loputtomasti, joten rajaaminen on tärkeää analysoinnin mielekkyyden ja järkevyyden kannalta. (Eskola & Suoranta 1998, 19.) Tutkimustyöni aineistossa on erilaisia aiheita ja kysymyksiä, joiden analysointi painottuu vaihdellen enemmän kvalitatiiviseen ja kvantitatiiviseen tutkimukseen. Tiettyjä tuloksia on tarkoituksenmukaista havainnollistaa numeraalisesti ja taulukoiden sekä yhtäläisyyksiä etsien, kun taas osa tuloksista on täysin empiirisiä ja ainutlaatuisia. Hirsjärvi ym. (2004) toteavat kvalitatiivisen ja kvantitatiivisen tutkimuksen toisiaan täydentäviksi, ei kilpaileviksi

suuntauksiksi. Ne voivat täydentää toisiaan toimimalla työssä rinnakkaisina menetelminä tai toinen edeltävänä, pohjustavana vaiheena. Vaikka kvantitatiivista tutkimusta pidetään numeroita ja kvalitatiivista merkityksiä käsittelevänä, numerot ja merkitykset ovat toisistaan riippuvaisia, ja mittaaminen sisältää aina sekä kvalitatiivisen että kvantitatiivisen puolen. (Hirsjärvi ym. 2004, 127–128.)

3.2. Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tässä tutkimuksessa on huomioitu hyvä tutkimusetiikka. Tutkimustyön eettisyyden perustana on aiheeseen liittyvä kirjallisuus. Tutkimustyön hyvän etiikan kannalta nousee esiin kolme tärkeää osa-aluetta, joita ovat tutkimusaiheen valinta, tutkimuksen kohteena olevien henkilöiden kohtelu sekä epärehellisyyden välttäminen kaikissa tutkimustyön osavaiheissa (Hirsjärvi ym. 2004, 26–27). Tutkimusaiheen valinnassa on ollut alusta alkaen lähtökohtana rohkaisu ja vertaistuki muille ajankohtaisen asian parissa työskenteleville.

Tutkimukseen osallistuneita tahoja on kohdeltu tasavertaisesti ja kunnioittavasti. Tutkimusraportoinnissa varmistetaan tutkimukseen vastanneiden tahojen anonymiteetti. Kyselylomakkeen yhteydessä lähetettiin kutsun saaneille saatekirje, josta kävi ilmi tutkimuksen tekijän tiedot, perehtyminen tutkittavaan aiheeseen sekä tutkimusetiikan peruseriaatteen (liite 2). Lähdeviitteissä, tutkimuksen tuloksissa sekä omissa havainnoissa huomioidaan rehellisyys ja tietojen oikeellisuus. Kyselyn laatimiseen ja tulosten tulkintaan liittyvät ongelmakohdat on avattu tekstissä eikä jätetty huomiotta tai tulkinnan varaan.

3.3. Kyselytutkimuksen toteuttaminen ja aineiston kerääminen

Yksi laadullisen tutkimuksen tärkeimpiä aineistonkeruumenetelmiä on työssäni käytetty tiedon keräämisen tapa eli kyselytutkimuksen tekeminen (Tuomi & Sarajärvi 2018). Kyselymenetelmä on tehokas, ja sen voi toteuttaa kätevästi verkkokyselynä. Vaikka menettely on melko nopea ja vaivaton aineiston saannin suhteen, on kyselytutkimuksessa myös haittoja, kuten kato eli vastaamattomuus ja hyvän lomakkeen laatimiseen vaativuus. (Hirsjärvi ym. 2004, 184–185.) Valitsin

tutkimustavaksi kyselytutkimuksen, joka suunnattiin musiikkiopilaitosten rehtoreille. Sähköinen kyselylomake lähetettiin keväällä 2021 kymmenelle vastaanottajalle, ja vastauksia sain kuusi kappaletta. Tämä on melko tyypillinen vastausprosentti verkkokyselyssä (Hirsjärvi ym. 2004, 185).

Ajattelin vastausten saamisen olevan helpompaa, kun jokaisessa Suomen laajan oppimäärän opetusta tarjoavassa musiikkioppilaitoksessa aihe on ollut lähivuosina esillä ja uutta opetussuunnitelmaa on työstetty. Aihepiiri oli siis erittäin ajankohtainen. Yksi syy tutkimushenkilöiden vähäiseen innostukseen voi olla lomakkeiden ja selvityspyyntöjen korkea määrä (Hirsjärvi ym. 2004, 187). Koen otoksen olevan kuitenkin riittävä. Sain hyviä, inspiroivia vastauksia, jotka varmasti antavat kuvaa laajemmastakin kokonaisuudesta.

Oli haastavaa saada tutkimuskysymykset mahdollisimman selkeään ja ymmärrettävään muotoon, koska uudet käytännöt ja terminologia eivät ole yhteistä tai vakiintunutta. Tutkimuskysymyksiä ei voinut esittää pelkästään monivalintamuotoisina, jolloin oli tarpeen käyttää lisäksi avoimia kysymyksiä. Tulosten määrällisen tulkinnan ja vertailun teki haastavaksi se, että kyselyssä ei kohdennettu kysymyksiä tiettyyn työhön. Yksi vastaus ei siis koskenut yhtä työtä, vaan vastauksissa sai huomioida yleisellä tasolla useammankin työn. Tämä korostui erityisesti kysymyksissä, joissa oli mahdollisuus valita useampi vastausvaihtoehto. Nämä tulokset havainnollistetaan pylväsdiagrammilla, joka tuo esiin kuitenkin suosituimpia käytäntöjä. Osa kysymyksistä oli yksiselitteisempiä, ja vaihtoehdoista pystyi valita vain yhden vastauksen. Nämä tulokset havainnollistetaan ympyrädiagrammilla. Osaan kyselyn vastauksista oli tarkennettu, että kyseisessä lopputyössä toteutuu vastaajan valinnat, mutta myös muutkin vaihtoehdot voisivat olla hyvin mahdollisia.

Kyselytutkimukseen osallistuneet oppilaitokset olivat hyvin eri kokoisia sekä maantieteellisesti toiminta-alueeltaan että henkilöstö- ja oppilasmääriltään. Kaksi vastanneista oppilaitoksista toimii yhdessä toimipisteestä, yhdessä on päätoimipisteen lisäksi yksi tai kaksi sivutoimipistettä, kolmessa oppilaitoksista on päätoimipisteen lisäksi kuusi sivutoimipistettä. Virassa tai toimessa olevia opettajia oppilaitoksissa oli 9–26 henkilöä ja lisäksi päätoimisia tuntiopettajia 3–7 henkilöä. Oppilasmäärissä mielenkiintoista oli syventävissä opinnoissa olevien oppilaiden

osuus suhteessa koko oppilasmäärään. Kokonaisoppilasmäärien erot olivat paljon suuremmat kuin erot syventävissä opinnoissa olevien oppilasmäärien välillä. (Kuvio 1.)

KUVIO 1. Vastanneiden oppilaitosten oppilasmäärät keväällä 2021.

Kyselyyn vastanneista kuudesta oppilaitoksesta viisi pystyi ilmoittamaan tai arvioimaan keväääseen 2021 mennessä syventävistä opinnoista valmistuneiden/valmistuvien oppilaiden määrän. Yhdessä oppilaitoksessa (kaavion oppilaitos 5) valmistuneita ei ollut vielä keväääseen 2021 mennessä ja arvio ensimmäisestä suoritusajankohdasta oli kevät 2022.

4 TUTKIMUKSEN TULOKSET

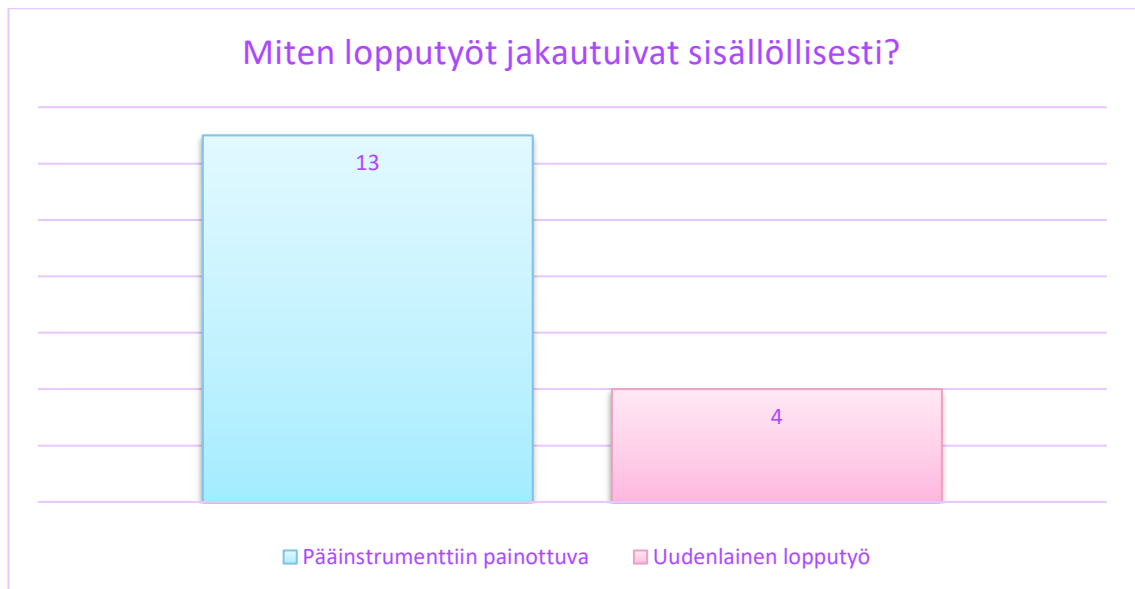
4.1. Lopputöiden prosessi ja tehtyjen töiden kuvausta

Kuudesta vastanneesta oppilaitoksessa viidessä oli kevääseen 2021 mennessä oppilaita syventävissä opinnoissa. Näiden viiden oppilaitoksen osalta on vastaukset lopputöihin ja niiden arviointiin liittyviin kysymyksiin.

Tärkein tutkimuskysymykseni oli jo tehtyjen tai tekeillä olevien lopputöiden toteutus: eli millaisia töitä on tehty, ja millainen prosessi toteutukseen liittyy. Sain kolme kuvausta tehdyistä lopputöistä. Lopputyön valmisteluprosessiin liittyvät vastaukset heijastuvat hyvin kuvattuihin lopputöihin.

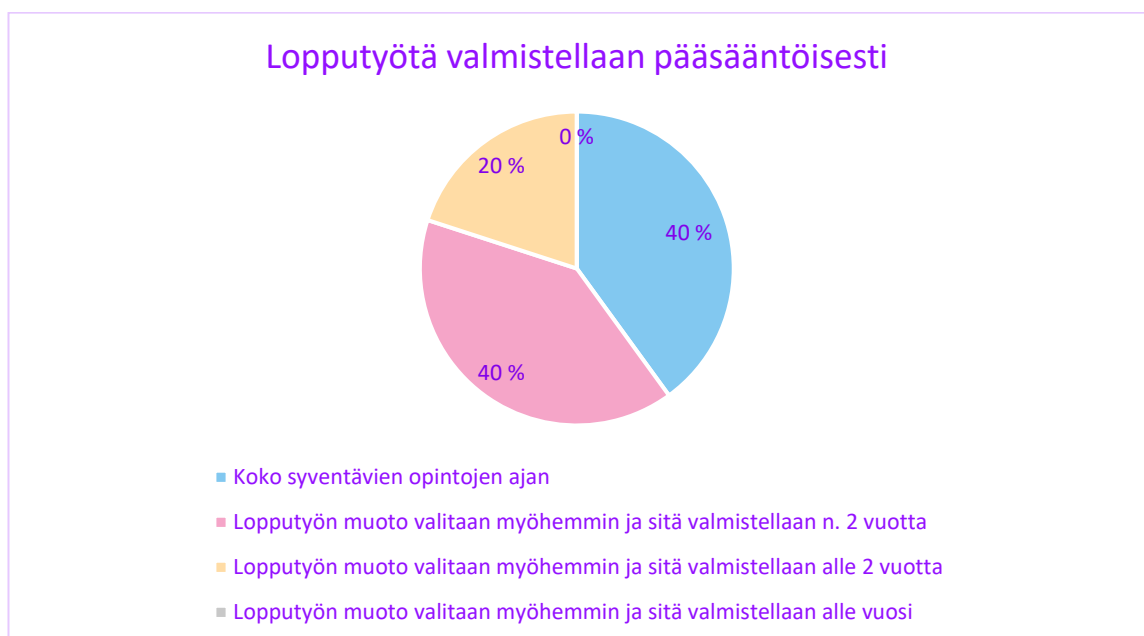
Koska lopputyön määrittely opetussuunnitelman perusteissa on hyvin suppea, oli tarkoituksenmukaista kysyä kyselytutkimuksessa erilaisia käytäntöjä lopputöiden prosessiin liittyen. Tuloksista voi huomata yhteisiä tekijöitä.

Aluksi selvitin, miten ensimmäiset syventävien opintojen lopputyöt ovat vastauksen antaneissa oppilaitoksissa jakaantuneet toteutustavan mukaan. Jaottelin vaihtoehdot pääinstrumenttiin painottuvaan lopputyöhön, joka vastaa aiemman käytännön mukaista instrumenttisuoritusta, sekä uudenlaiseen, vapaasti toteutettavaan lopputyöhön. Osa vastanneista oli valinnut molemmat vaihtoehdot, ja tämä oli vapaamuotoisissa tarkennuksissa perusteltu sillä, että lopputyö voi olla uudenlainen, vaikka painottuisikin pääinstrumenttiin. Eli tässä vaihtoehdot eivät sulje toisiaan pois. (Kuvio 2.)

KUVIO 2. Lopputöiden jakautuminen sisällöllisesti.

Lopputöiden valmisteluprosessi ajallisesti oli hyvin vaihtelevaa, mutta valmistelu-aika oli kuitenkin enemmän kuin vuosi. Yksi vastaajista oli todennut tarkennuskentässä, että valinta voi tapahtua missä vaiheessa tahansa. Toinen vastaaja koki vaikeaksi arvioida vielä, miten tilanne tämän osalta kehittyi. (Kuvio 3.)

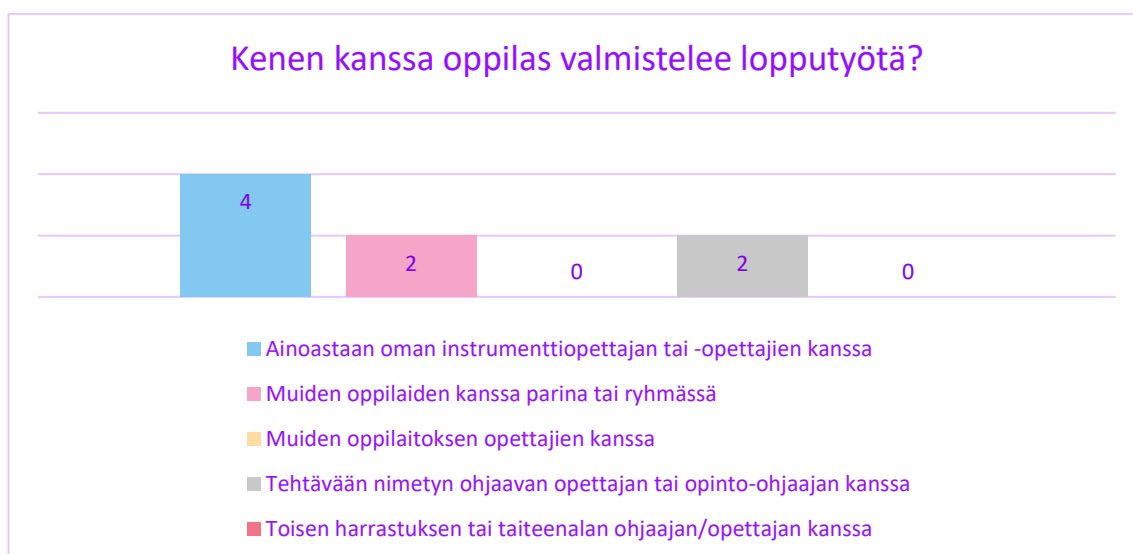
KUVIO 3. Lopputöiden valmisteluun käytettävä aika.

Kestoa lopputyön suoritukselle ei oltu määritelty yhdessäkään oppilaitoksessa (kuvio 4).

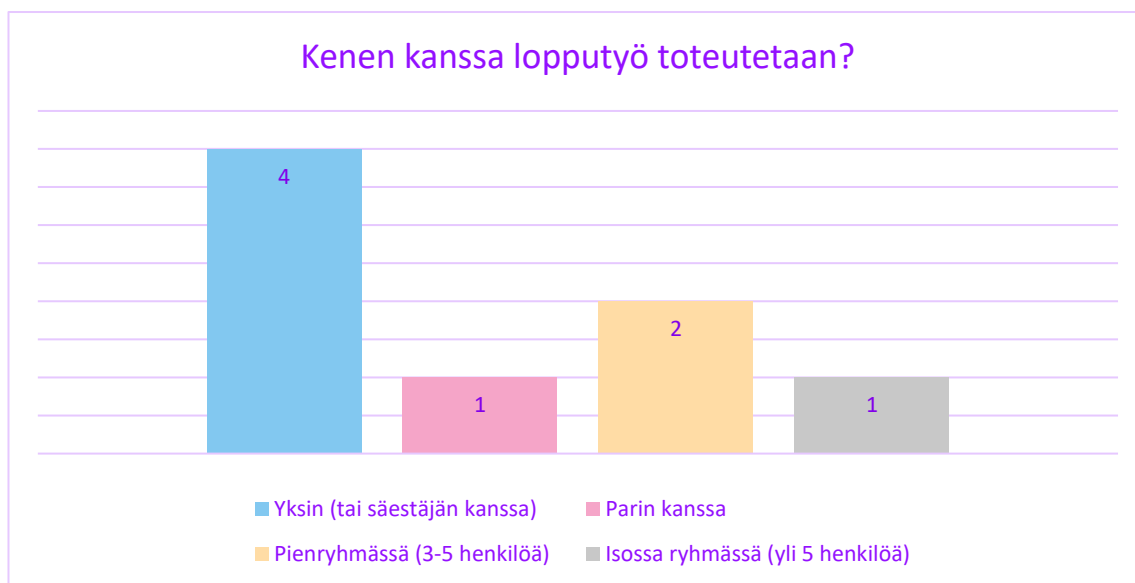
KUVIO 4. Lopputöiden keston määrittely.

Lopputöitä valmistellaan pääasiassa oman opettajan ja yhdessä muiden oppilaiden kanssa. Osassa oppilaitoksissa on nimetty tietty opettaja tai opinto-ohjaaja ohjaamaan lopputyötä. Eräs vastaaja tarkensi, että heillä työn ohjaajana toimii rehtori ja ulkopuolisilta opettajilta otetaan tarvittaessa tunteja tiettyyn osa-alueeseen, jota ei opiston omalla opettajalla ole. Toinen vastaaja kertoi, että oppilas on käynyt opinto-ohjauskeskustelun oman opettajan, vanhemman ja rehtorin kanssa yhdessä. (Kuvio 5.)

KUVIO 5. Kuvio lopputyön valmistelussa apuna olevista henkilöistä.

Lopputyö toteutetaan pääsääntöisesti yksin tai säestäjän kanssa. Osa loppu- töistä toteutetaan parin kanssa tai isommassa ryhmässä. Samassa työssä voi toteutua moni vaihtoehto, kuten yksi vastaaja oli tarkentanut, että työ voidaan toteuttaa sekä yksin että pienryhmissä kuten konserteissa. Myös toinen vastaaja totesi, että loppu- töitä on toteutettu mm. bändisoittimissa siten että osa kappa- leista on soolona/taustanauhan kanssa ja osa bändin kanssa. (Kuvio 6.)

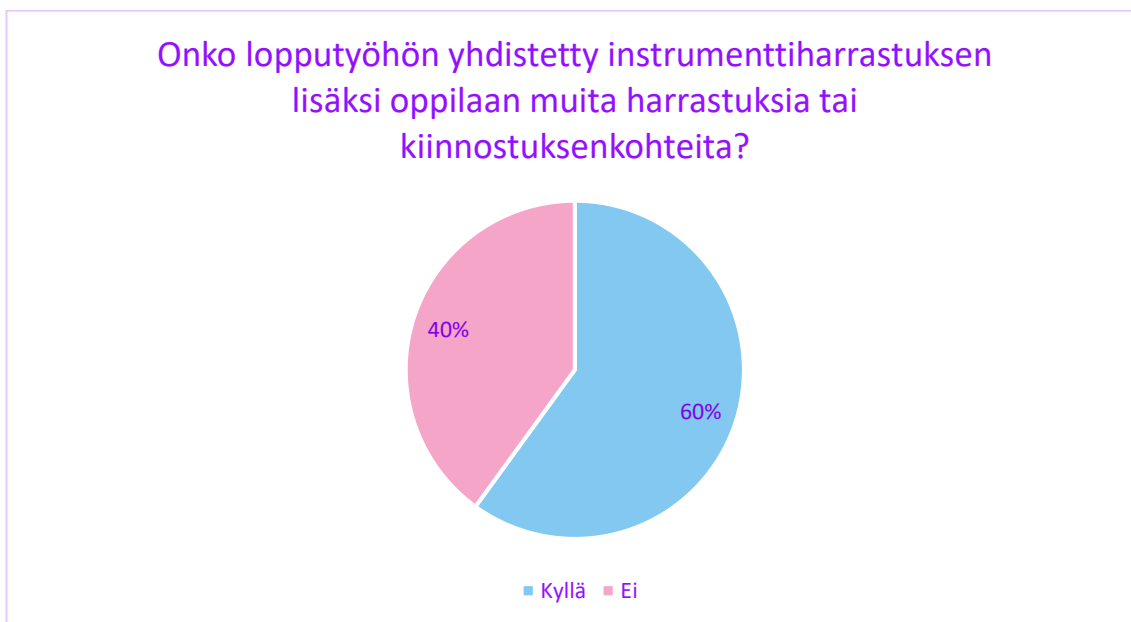
KUVIO 6. Kokoonpano lopputyön toteutuksessa.

Lopputyön valmistelussa, tai sen toteutuksessa, voi olla mukana myös oppilai- toksen ulkopuolisia henkilöitä. Yksi vastaajista tarkensi vastaustaan toteamalla, että ”voi olla jatkossa mukana, esim. tänä vuonna eräs päättötyö oli musiikkiko- konaisuus palvelukoteihin, jotka ovat yhteistyökumppaneita.” Toisessa loppu- työssä oppilaan kanssa soittamassa oli oma, oppilaitoksen ulkopuolinen säes- täjä. (Kuvio 7.)

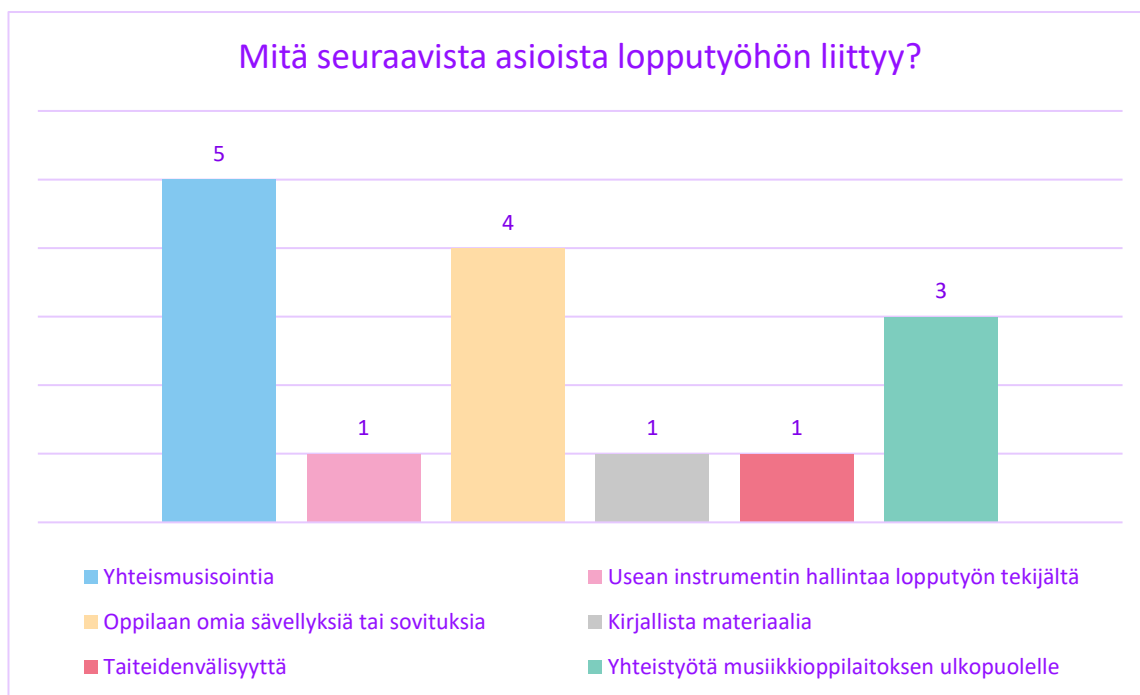
KUVIO 7. Yhteistyö musiikkioppilaitoksen ulkopuolisten henkilöiden kanssa.

Musiikin lopputöihin voidaan sisällyttää myös oppilaan muita harrastuksia ja kiinnostuksenkohteita. ”TPO-yhteistyömme vuoksi jatkossa todennäköisesti päättötyö voi olla esim. tanssitaiteen opiskelijoiden kanssa yhdessä toteutettu”, kertoo vastaaja. (Kuvio 8.)

Kuvio 8. Oppilaan muut harrastukset ja kiinnostuksenkohteet.

Viimeinen prosessiin ja sisältöön liittyvistä kysymyksistä kokosi tarkemmin yhteen minkälaisia elementtejä lopputyö voi pitää sisällään. Erään vastaajan mielestä lopputyö voi sisältää mitä tahansa kyseisistä elementeistä, jos musiikkiopistossa hankitut taidot ovat esittäjälleen eduksi musiikkilähtöisessä taiteellisessa kokonaisuudessa. Toinen vastaajista kertoi, että yhteismusisointia oli toteutunut lukion muiden oppilaiden kanssa, mikä pitää sisällään jo yhteismusisointia ja yhteistyötä musiikkioppilaitoksen ulkopuolelle. (Kuvio 9.)

KUVIO 9. Lopputyöhön liittyviä elementtejä.

Alla olevassa taulukossa on koottu kuvaukset lopputöistä, jotka oli toteutettu kyselyyn osallistuneissa oppilaitoksissa. Nämä tiivistetyt kuvaukset ja esimerkit näyttävät hyvin, kuinka aiemmissa kohdissa esille tulleet elementit toteutuvat käytännön tasolla. Tutkimuksessa huomioidaan vastaajien anonymiteetti, minkä vuoksi oppilaitoksia, joissa nämä lopputyöt on toteutettu, ei tuoda esiin. (Taulukko 6.)

TAULUKKO 6. Lyhyt kuvaus kolmesta erilaisesta lopputyöstä.

1. Viulun lopputyökonsertti oli laaja-alaisuudessaan uutta. Aloitetaan barokilla ja uusklassisella musiikilla, improtaan ja lopuksi soitetaan progressiivista rockia Jean-Luc Pontyn tyyliin yhtyeessä.
2. Oppilas suunnitteli ja toteutti oma-aloitteisesti kirkkokonsertin, jossa soitti pääinstrumenttiaan sekä pianon että urkujen kanssa. Hän opiskeli laulua sivuaineena ja lauloi myös konsertissa. Oppilas kirjoitti lisäksi oppimispäiväkirjaa.
3. Palvelukoteihin toteutettu kokonaisuus, jossa musiikkia laidasta laitaan. Työn tekijä pianisti, joka säesti kahdessa kappaleessa laulajaa, oli sovittanut osan kappaleista, tehnyt yhteen improvisoidun soolon, teki itse juonnot. Tämä oli tarkoitus esittää 3–5 palvelukodissa, mutta pandemian vuoksi videoitiin ja voidaan esittää useammassakin nyt tällä tavoin.

4.2. Lopputöiden arviointi

Selvitin lopputöiden arviointiin ja palautteen antamiseen liittyviä käytäntöjä erityisesti siitä syystä, että opetussuunnitelmauudistuksessa arvioinnin muutokset puhuttivat. Myös arviointikriteerit on jouduttu miettimään uudelleen palvelemaan monimuotoisempaa suoritustapaa. Niin kriteereissä, arvioinninkohteissa kuin arviointi- ja palautteenantomenetelmissä on varmasti ollut oppilaitoksissa pitkään tietyt toimintamallit aiempia päättösuorituksia arvioitaessa.

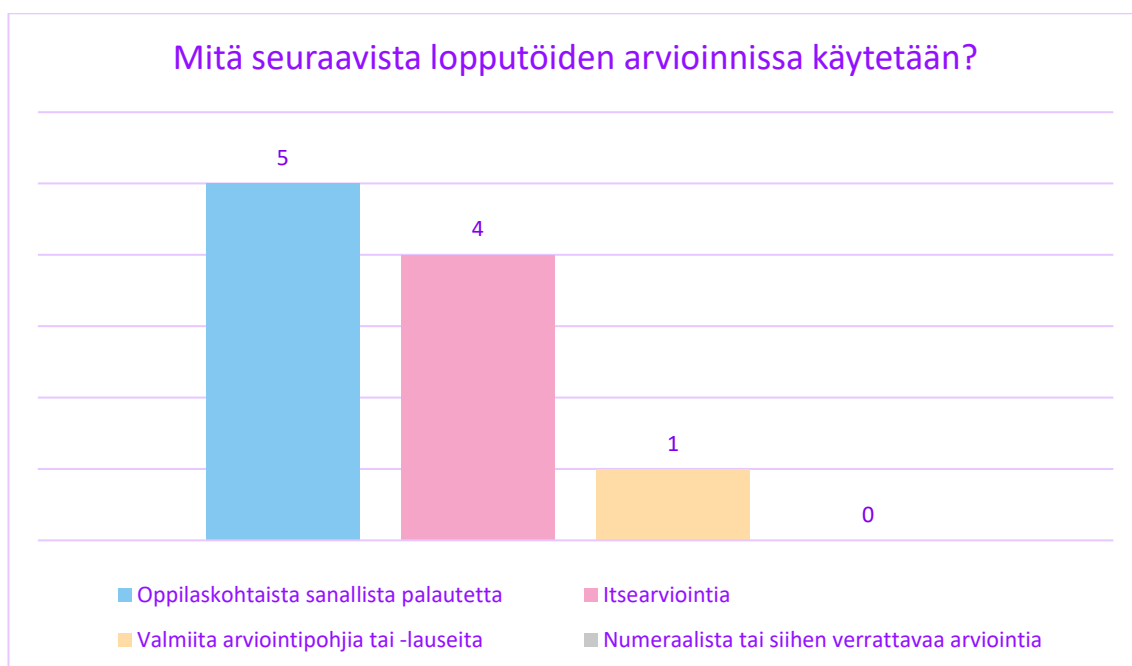
Suurin osa kyselyyn vastanneista oppilaitoksista oli kevääseen 2021 mennessä määritellyt lopputöiden arviointiin yhteiset kriteerit ja arvioinnin kohteet. Osassa oppilaitoksista näitä määritelmiä ei ollut tehty. (Kuvio 10.)

KUVIO 10. Arviointikriteerien määrittely.

Vastausten perusteilla keskeisin arviointimenetelmä on yksilöllinen sanallinen palaute. Tämän lisäksi arvioinnin apuna käytetään valmiita arviointipohjia- tai lauseita. Vastausten perusteella itsearviointia käytetään lopputöiden arvioinnissa vain vähän. Numeraalista arviointia ei käytetä. Eräs vastaajista mainitsikin, että numeroarviointia (tai vastaavaa) ei käytetä taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman mukaan, ja vastausten perusteella näyttääkin, että numeroarvioinnista luopuminen on toteutunut täysin. (Kuvio 11.)

Yksi vastanneista mainitsi näiden vaihtoehtojen lisäksi asetettujen tavoitteiden saavuttamisen. Oppilaan asettamat tavoitteet tulisivat huomioida lopputöiden arvioinnissa (Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2017).

KUVIO 11. Arviointimenetelmät.

Kyselyn mukaan lopputöistä palautetta antaa selkeästi yleensä 3–4 henkilöä. Tämän isompaa lautakuntaa ei ole kyselyyn osallistuneissa oppilaitoksissa ja vain yhdessä oppilaitoksessa palautteen saa yhdeltä tai kahdelta henkilöltä. Yksi vastaajista tarkensi, että lautakunnassa on vähintään neljä jäsentä, joista yksi on oppilaan oma opettaja. (Kuvio 12.)

KUVIO 12. Lautakunta palautteen annossa.

Vastausten mukaan on hieman harvinaisempaa, että lautakunta käy arviointikeskustelua lopputyöstä ilman oppilaan läsnäoloa ennen kuin oppilas saa kuulla palautteen. Tässä asiassa kuitenkin käytännöt näyttävät vaihtelevan. (Kuvio 13.)

KUVIO 13. Arviointikeskustelu ilman oppilaan läsnäoloa.

4.3. Syventävien opintojen käytäntöjä

Lopuksi selvitin lopputöihin perehtymisen lisäksi yleisemmin käytäntöjä koko syventävien opintojen jaksoon liittyen. Syventävät opinnot käsitteenä ja opintojaksona on uutta, ja oli hyvin mielenkiintoista selvittää, miten niitä on lähdetty toteuttamaan. Tämä on tutkimuksen kannalta merkityksellistä myös siksi, että OPS-perusteissa mainitaan syventävien opintojen suuntautumisvaihtoehtojen ja vaihtoehtoisten opintokokonaisuuksien suunnitteleminen tukemaan lopputöiden toteuttamista (Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2017).

Vastausten mukaan vain harvoin valitaan syventäviin opintoihin jatkettaessa tietty suuntautumisvaihtoehto, joka määrittää sisällön suoraan. Selkeästi yleisintä on, että syventävissä opinnoissa sisältö on suurimmaksi osaksi kaikille sama ja osa opinnoista tai opintojen painotus on valittavissa henkilökohtaisesti. (Kuvio 14.) Yksi vastaajista kiteytti tarkennuskentässä näin:

Periaatteessa muutos uuteen on liukuva ja edellyttää eritoten opettajien asennemuutosta kohti uutta. Oppilaiden omat mieltymykset alkavat tulla esille ensisijaisesti luovimpien yksilöiden esimerkistä. Näitä yksittäisiä oppilaita on helppo tukea valinnoissaan.

Toinen vastaajista tarkensi heidän käytäntöään seuraavasti:

Oppilaitoksessamme pääaine määrää opintopolun (muusikon, säveltäjä–sovittajan tai musiikkiteknologin opintopolku), mutta kussakin opintopolussa on sekä perinteisellä ammattiopintoihin valmistava vaihtoehto että harrastelijavaihtoehto, jossa aineita on enemmän eikä niitä tarvitse opiskella aivan yhtä pitkälle kuin entisellä musiikkiopistotasolla. Lisäksi oppilas voi lyhytkursseilla sekä mahdollisilla valinnaisilla ryhmä- tai sivuaineilla laajentaja tai painottaa opintojaan haluamaansa suuntaan.

KUVIO 14. Syventävien opintojen sisältöjen valinnasta.

Seuraava kysymys kartoitti opintojen monimuotoisuutta ja oppilaitten mahdollisuutta saada opetusta ja ohjausta useilta ammattilaisilta. Kaikissa vastanneissa oppilaitoksissa syventävät opinnot sisältävät valinnaisuutta tai mahdollisuuden painottaa tiettyä oppilaan valitsemaa osa-aluetta. Hyvin suurelta osin on mahdollisuus sivuaineeseen tai -aineisiin, ja opetusta saa usealta opettajalta. (Kuvio 15.)

Kyselyn vastaaja tarkensikin, että opettajia on automaattisesti useita, jos oppilaalla on useita instrumentteja/sivuaineita. Opetuksessa käytetään ammattilaisia myös oppilaitoksen ulkopuolelta. Eräs vastaajista kertoi heidän oppilaitoksessaan olevan pianonsoittajille valinnainen urkujensoitto, jossa opettajana on seurakunnan kanttori. Yksi vastaajista tarkensi vaihtoehtoa useasta opettajasta vastauksessaan näin:

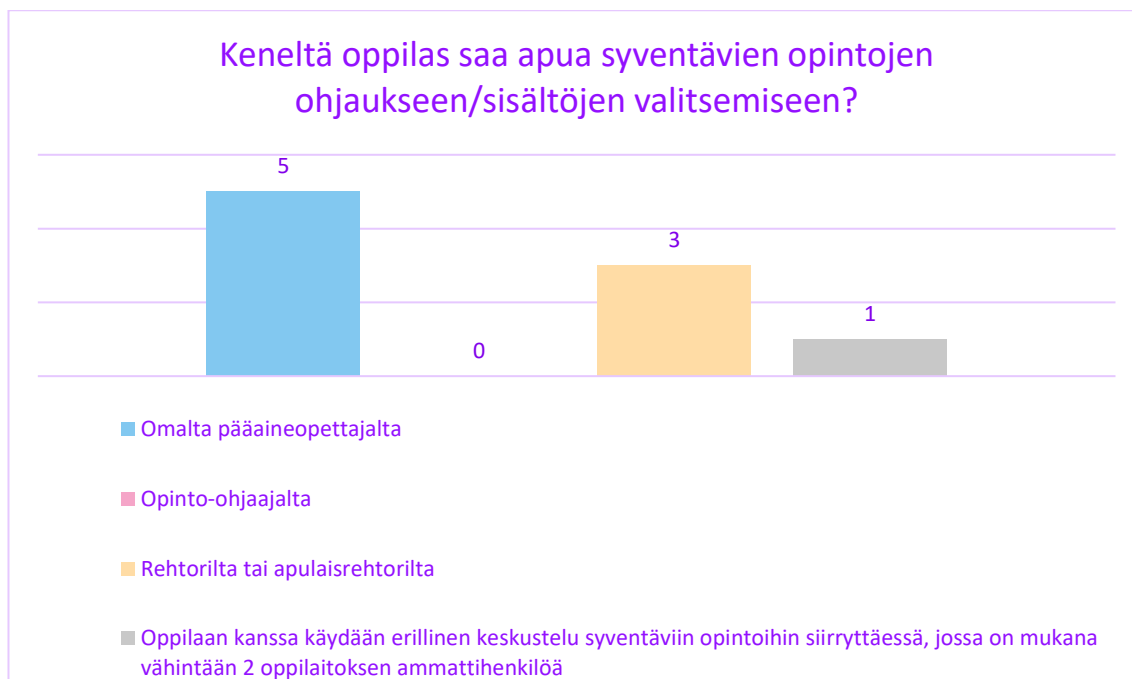
Oppilaalla on instrumenttiopettajan lisäksi ainakin muha-opettaja ja yhteismusisointiopettaja, joka voi olla myös oma instrumenttiope. Lisäksi oppilaalla voi olla sivuaineen (instrumentti, sävellys-sovitus tai musiikkiteknologia) opettaja sekä liuta eri opettajia eri teemoista järjestettävillä lyhytkursseilla.

Kuitenkin suurelta osin syventävät opinnotkin opiskellaan edelleen oman instrumenttiopettajan kanssa. Puolet vastanneista oppilaitoksista sisällyttävät valinnaisiin opintoihin taiteidenvälisyyttä. (Kuvio 15.)

KUVIO 15. Syventävien opintojen sisällöt ja valinnaisuus.

Vaikka syventävissä opinnoissa oppilaan omat valinnat ja tavoitteiden asettaminen ovat tärkeitä, ei oppilaan apuna ole erillistä opinto-ohjaajaa. Useimmiten sisältöjen valinnoissa auttaa ja opinnoissa ohjaa oma instrumenttiopettaja. Puolet vastaajista kertoo oppilaan saavan apua syventävien opintojen suhteen rehtorilta tai apulaisrehtorilta. Yhdessä vastanneista oppilaitoksista on tapana käydä syventäviin opintoihin siirryttäessä keskustelu, jossa on oppilaan lisäksi mukana kaksi oppilaitoksen ammattihenkilöä. Eräs vastaajista tarkensi, että keskustelua käydään tarvittaessa myös oppilaan muiden aineiden opettajien kanssa. (Kuvio 16.)

KUVIO 16. Opintojen ohjauksesta.

Kyselyn lopuksi oli mahdollisuus kirjoittaa vapaasti huomioita aiheesta. Oheisessa taulukossa on kahden vastaajan kiteytykset (taulukko 7).

TAULUKKO 7. Muuta huomioitavaa aiheesta.

Opetussuunnitelmassa annetaan mahdollisuus esim. taiteidenvälisyyteen, mutta pienissä kunnissa tätä mahdollisuutta on vaikea toteuttaa. Tähän mennessä valmistuneet lopputyöt ovat olleet melko perinteisiä. Syventävien opintojen alussa valitaan periaatteessa joko ammattiin tähtäävä tai tavallinen opintokokonaisuus, mutta opintokokonaisuuksien sisällöt eivät käytännössä eroa paljoakaan toisistaan.

Jatkossa uudenlaisia päättötöitä tulee varmasti enemmän, kun opettajat pikkuhiljaa kypsyvät ajatukselle. Odotan niitä innolla. Kuitenkin vanhanmallinen soolistinen päättötyökin on edelleen joillekin oppilaille se oikea vaihtoehto, mutta ohjelmiston suhteen toivottavasti rohkaistutaan jatkossa enemmän ja luodaan se juuri sellaiseksi, että se tuo parhaiten oppilaan vahvuuksia esiin.

5 KANSAINVÄLISTÄ VERTAILUA

Suomalainen taiteen perusopetus on järjestelmänä kansainvälisesti ainutlaatuisen taiteen opetuksen instituutio, vastaavaa ei ole missään muualla maailmassa (Taiteen perusopetusliitto 2019). Vaikka suomalainen järjestelmä poikkeakin muualla maailmassa toteutettavasta taiteen- ja musiikinopetuksesta, voi yhtäläisyyksiäkin kuitenkin löytää. Myös muista tutkimustyön teemoista löytyy kansainvälistä vastaavuutta.

5.1. Norjan ja Ruotsin kulttuurikoulut

Samoihin aikoihin, kun Suomessa taiteen perusopetuksen uudet OPS-perusteet 2017 otettiin käyttöön, myös Norjassa astui voimaan ensimmäistä kertaa vastaava, *rammeplan* (Aarnio 2017). Norjan kulttuurikoulu, *kulturskole*, vastaa jonkin verran suomen taiteen perusopetusta, sillä muoto on maanlaajuinen, se käsittää eri taidealoja, opetus on tavoitteellista ja tasolta tasolle etenevää sekä opetuksen toteutukselle on määritelty opetussuunnitelman perusteet. Perusteissa on laajat yhteiset osa-alueet, jossa esitellään mm. toiminnan taustaa ja kehitystä, sosiaalista merkitystä ja päämäärää, opetuksen yleisiä periaatteita ja ohjeita sekä yhteisiä laatutavoitteita. Lisäksi on omat osiot eri taidealoille, joita on tanssi, musiikki, kirjallisuus, teatteri ja kuvataide. (Curriculum Framework for Schools of Music and Performing Arts.)

Rammeplanin musiikin osion yleisessä taustassa kuvataan musiikinopetuksen ja paikallisen kulttuuritoiminnan yhteistyön merkitystä, sekä kuvataan musiikin näkymiä nuorten näkökulmasta nykyään ja tulevaisuudessa. Opetuksen yleisistä tavoitteista löytyy paljon yhtäläisyyksiä Suomen taiteen perusopetukseen, kuten mahdollisuus instrumenttitaitojen kehittämiseen ja valmiudet jatko-opintoihin, positiiviset ja itsetuntoa kohottavat kokemukset, yhteistyötaitojen kehittyminen ja elämänmittaisen taidesuhteen muodostuminen. (Curriculum Framework for School of Music and Performing Arts.)

Rammeplanista käy myös hyvin ilmi tavoitteellinen tasolta tasolle edistyminen. Siinä on kuvattu eri ohjelmia ja niiden eri taitotasovaiheita. Lisäksi on kuvattu eri osa-alueiden tavoitteita ja oppisisältöjä, sekä huomioitu erikseen opettajan ja opiskelijan näkökulma. Perusohjelma jakautuu neljään taitotasoon, joista viimeisimmässä oppilaan tehtävänä on järjestää konsertti ja olla siitä kokonaan vastuussa suunnittelusta taiteellisen toteutukseen. (Curriculum Framework for Schools of Music and Performing Arts.)

Myös Ruotsissa toimii Ruotsin kulttuurikoulu, jonka visiona on, että kaikilla lapsilla ja nuorilla tulisi olla yhtäläiset mahdollisuudet oppia ja kehittyä laadukkaassa ja saavutettavassa kulttuuritoiminnassa. Kulttuurikoulun tarkoitus on luoda mielekästä tekemistä vapaa-ajalle, mutta myös kohottaa kuntien musiikki-/kulttuurielämää. Toiminta on maanlaajuista, kunnallista toimintaa, jonka taustalla toimii kulttuurikoulun neuvosto. Toiminta on alkanut jo 1940-luvulla musiikkipainotteisena (den svenska kommunala musikskolan, myöhemmin kulturskolan), ja myöhemmin kasvanut laajemmaksi ja saavutettavammaksi. 1980-luvulta lähtien suurin osa musiikkikouluista on muuttunut kulttuurikouluiksi, joissa on vähintään kolme taidelajia. (Kulturskolerådet 2020.)

Kuntia on Ruotsissa paljon, ja kunnat ohjaavat musiikki- ja kulttuurikoulujen toimintaa, joten toiminnassa on eroavaisuuksia alueittain. Suurin osa musiikkikouluista tarjoaa opetusta yleisimmistä soittimista, laulusta ja kuorolaulusta. Nykyaikainen teknologia mahdollistaa monipuolisia opintoja. Kulttuurikouluissa opiskellaan yleisimmin teatteri-, media- ja kuvataiteita, mutta myös muitakin oppiaineita löytyy, kuten sirkus, kirjoittaminen tai puukäsityöt. Opetusta tarjotaan yksilö- tai ryhmäopetuksena viikoittain, ja musiikinopetuksessa on yleistä, että opettaja kiertää eri paikoissa opettamassa, jolloin opetus on perheiden näkökulmasta helposti saavutettavaa. (Kulturskolerådet 2020.)

5.2. Muita ajankohtaisia tarttumapintoja Euroopasta

Isossa-Britanniassa ei ole Suomen tai pohjoismaisten kaltaista järjestelmää. Hieman kuitenkin musiikin perusopetuksen syventävien opintojen lopputyön ajatusta

vastaa diplomi, jonka voi itselleen suorittaa omien painotusten mukaisesti. Diplomin taso voi vastata kuitenkin korkeampaa koulutustasoa, kuin missä Suomessa ollaan taiteen perusopetuksen päättyessä. (Tyyvi, Henkilökohtainen tiedonanto 23.2.2022.) Esimerkiksi ARSM (Associate of the Royal Schools of Music) tarjoaa eri tasoisia diplomeja suoritettavaksi musiikin esittämisestä, musiikin johtamisesta tai laulun/instrumentin opettamisesta (The Associated Board of the Royal Schools of Music 2019). UAL (University of the Arts London) tarjoaa useisiin eri taidealoihin liittyviä diplomeja, kuten musiikin esittäminen ja tuottaminen, luova median tuotanto ja teknologia, taide ja suunnittelu ym. (University Arts London 2022).

Luxemburg on ilmoittanut olevansa ensimmäinen maa Euroopassa, joka tulee tarjoamaan lapsille ilmaista musiikin opetusta. Huhtikuussa 2022 Luxemburgin eduskunta hyväksyi lain ilmaisesta musiikin opetuksesta alle 18-vuotiaille nuorille. Ilmaista opetusta tarjotaan lisäksi myös muun muassa teatterista ja tanssista. Käytännön tarkoituksena on tarjota lapsille ja nuorille parhaat mahdollisuudet tulevaisuutta ajatellen. Perustana on ymmärrys musiikki- ja taidekasvatuksen laajoista positiivisista vaikutuksista niin yksilön kuin yhteiskunnan tasollakin. Sen hyöty lapsille ja nuorille on niin merkittävä, että kaikilla tulisi olla mahdollisuus päästä toiminnan pariin varallisuudesta riippumatta. (Research Luxembourg 2022.)

Euroopassa toimii eurooppalainen musiikkikoulujen liitto, The European Music School Union (EMU). EMU on kansallisten toimijoiden voittoa tavoittelematon yhteinen eurooppalainen kattojärjestö, joka ei ole valtioon sidottu. Se koostuu eri EU-maiden jäsenjärjestöistä. EMU:n tehtävänä on mm. edistää musiikkikoulutusta ja musiikin harjoittamista, toimia kansainvälisen tiedonvaihdon kanavana, edistää kansainvälistä vaihto- ja yhteistyötoimintaa, kohottaa päättäjien kiinnostusta ja tietoisuutta, auttaa kehittämään monikansallisia musiikkikoulujen liittoja sekä pitää yllä yhteyksiä muihin merkittäviin kansainvälisiin järjestöihin. EMU tuo eurooppalaisen musiikkikoulun yhteen. ”Music school” terminä ja instituutiona on merkittävä ja yhteinen, vaikka kansainvälisiä sitovia vaatimuksia termin täyttämiseen ei olekaan. (The European Music School Union.)

6 POHDINTA

”Opetuksen kehittäminen ja yhteiskunnallisiin tai kasvatuksellisiin projekteihin osallistuminen ovat voimanlähteitä, jotka lisäävät työn mielekkyyttä” (Karlberg-Granlund & Korpinen 2012, 167). Sitaatti kuvastaa hyvin kehittyvän opettajuuden merkitystä, ja toisaalta myös opetustyötä uuden OPS:n mukaan, vaikkapa oppilaiden lopputöiden parissa. Olen iloinen, että päädyin YAMK-opintoihin ja pääsin perehtymään ajankohtaisiin pedagogisiin kysymyksiin sekä verkostoitumaan. ”Osaamisen kehittäminen, oman työn tutkiminen ja reflektointi toisten opettajien kanssa voivat olla ne haasteet, jotka ylläpitävät opettajan innostusta vuosi vuodelta” (Karlberg-Granlund & Korpinen 2012, 167).

Jo ennen YAMK-opintoja ja tätä tutkimustyötä olen perehtynyt uusiin OPS-perusteisiin ja tarkastellut omien työpaikkojen aiempia opetussuunnitelmia. Tätä tutkimustyötä tehdessä on ollut todella mielenkiintoista tutustua laajemmin kaikkeen pohjamateriaaliin. Teoreettinen pohjatieto olisi varmasti pelkästään työelämälähtöisesti jäänyt kapeammaksi. Uusien ja vanhojen OPS-perusteiden keskinäinen vertailu, sekä koulujen perusopetuksenkin OPS-perusteiden puolelle tutustuminen oli todella mielekästä. Hyvin ajatuksia herättävää oli tutustua eri musiikkioppilaitoksien omiin opetussuunnitelmiin. Tässä vertailussa korostui se, kuinka erilaisia lähestymistapoja ja malleja nyt on olemassa. Tämä tuo uudenlaisen haasteen musiikkiopisto-opettajan näkökulmasta silloin, jos työpaikka vaihtuu, niitä on useita tai tehdään vaikka lyhyitä sijaisuuksia. Toki uuden työpaikan ohjeisiin ja käytäntöihin tulee aina perehtyä.

Verratessa taiteen perusopetuksen 2017 ja 2002 OPS-perusteita kiinnitin huomiota muutamaan seikkaan. Vuoden 2017 perusteissa opetussuunnitelman muodostaminen sisällöllisesti ja yleisestikin ohjeistetaan huomattavan paljon suppeammin kuin aiemmassa. Erittäin mielenkiintoista on se, että myöskään vuoden 2002 perusteissa ei määritellä opetuksen toteuttamiselle tarkkoja rakenteita, vaikka ne ennen vuoden 2017 perusteita ovatkin olleet maanlaajuisesti melko yhtenäisiä. Opintosisältöjä, vaatimuksia ym. kuvataan vuoden 2002 perusteissa hyvinkin tarkasti. Musiikin perusteiden rooli näyttäytyy vuoden 2002 perusteissa huomattavan paljon vahvemmin kuin vuoden 2017 perusteissa.

Kyselytutkimuksen tulokset vastasivat mielestäni hyvin OPS-perusteista ja lähdemateriaalista nousseita näkökulmia. Paljon pinnalla ollut arviointi oli itsellenikin mielenkiintoinen osa-alue. Vastauksista nähdään, että numeraalinen tai siihen verrattava arviointi on todella jäänyt pois, mikä on uusien OPS-perusteiden mukaista. Hieman yllättävää oli, että lopputöiden arvioinnissa itsearviointia käytetään vain harvoin (ainoastaan yhdessä tapauksessa kyselyn vastauksissa). Pedagogisessa lähdemateriaalissa ja taustatiedossa toistui usein oppilaan rooli aktiivisena toimijana nykyaikaisen oppimiskäsityksen mukaan. Tämän toteutumisenkin näkyä hyvin kyselyn tuloksissa.

On tärkeää muistaa, että uudenlainen lopputyö ei sulje pois mahdollisuutta yhteen instrumenttiin panostamiseen ja osaamisen kehittämiseen siinä mahdollisimman pitkälle. Moni varmasti haluaa tehdä vanhaan instrumenttisuoritukseen verrattavan resitaalin. Yksi opintojen tarkoitus on ammattiin ja jatko-opintoihin valmistaminen, jolloin tämä on joidenkin oppilaiden kohdalla hyvin tärkeää. On mahdollista, että uudistuksen myötä pääinstrumenttiin panostavat ja jatko-opintoihin tähtäävät oppilaat voivat saavuttaa korkeamman ja pidemmällä olevan taitotason kuin aikaisemmin. Toisaalta jatko-opintoja ja ammattilaisuutta ajatellen moni asia uudistuksessa ja monenlaiset lopputyön variaatiot vastaavat joidenkin nuorten muusikoiden kohdalla enemmänkin tämän päivän tarpeita ja odotuksia. Tällaisia asioita ovat muun muassa monipuolisuus ja monialaisuus, erilaiset työelämätaidot ja verkostoituminen.

Kun hain työlleni kansainvälisiä vertailukohtia, heräsin jälleen ihmettelemään suomalaisen järjestelmämme ainutlaatuisuutta ja laadukkuutta. Toisaalta paljon hyvää voitaisiin oppia muualta. OPS-perusteet oli hyvin keskeinen materiaali työni osalta, ja oli hienoa löytää Norjan vastaava ohjemateriaali. Norjan rammeplanista jäi mieleeni muutamia kohtia, jotka olivat mielestäni hienoja oivalluksia ja tärkeitä kirjoittaa ylös. Esimerkiksi osiossa *cooperation on student learning* oli tuotu esiin mm. yhteistyö oppilaan vanhempien kanssa. Toinen, jonka haluan vielä nostaa, oli pitkällä olevan (erikoistuvan) opiskelijan oppimistavoitteet, johon oli kirjattu mm. lämmittelytekniikat, rentous ja keskittyminen, valmius pääsykokeisiin sekä hyvänä roolimallina toimiminen.

Tämä oli ensimmäinen tekemäni kyselytutkimus. Ajattelin kysymysten laatimisen olevan helppoa, mutta näin ei ollut. Pohdin kysymyksiä tarkkaan, ja muokkasin kyselyä moneen otteeseen ennen sen lähettämistä. Kuitenkin tuloksia purkaessa tuli mieleen joitain kohtia, jotka olisin voinut muotoilla eri tavalla tai esittää selkeämmin. Kyselyn vastaukset ovat keväältä 2021. Lopputöiden jakautuminen sisällöllisesti selkeästi pääinstrumenttipainotteisesti on mielenkiintoista. Erityisen kiinnostavaa olisi kysyä sama asia samoilta vastaajilta muutaman vuoden päästä ja verrata kehitystä.

Myös kokonaan vastaavan tutkimuksen tekeminen joidenkin vuosien päästä voisi olla paikallaan. Erittäin mielenkiintoinen tutkimuskohde voisi olla myös eri oppilaitosten opetussuunnitelmien ja käytäntöjen vertailu. Näihin tutustuin jonkin verran jo aivan työni alkumetreillä, mutta laajemmalle raportille ei nyt löytynyt työstäni paikkaa. Eräs hyvä tutkimusaihe tulevaisuuteen voisi olla uusien OPS-perusteiden myötä tulleet rakenteelliset muutokset aiempiin verraten, kuten esimerkiksi kuinka pitkään syventävissä opinnoissa ollaan (vrt. aiempi opistotaso).

Koen, että OPS-uudistuksen ansiosta musiikin perusopetus on entistä monipuolisempaa ja joustavampaa. Se voi myös vastata paremmin sekä yksilön että yhteiskunnan tarpeisiin ja tulevaisuuden haasteisiin. Säveltäjä Eero Hämeenniemen (2007) näkemyksen mukaan opetuksen musiikkioppilaitoksissa ei tulisi tähdätä pelkästään kaavamaisesti konserttitaiteilijuuteen tai edetä jäykän tutkintojärjestelmän ja arviointiasteikon paineen alla. Tärkeämpää olisi antaa nuorille sellaisia muusikontaitoja, joita voi jatkuvasti soveltaa muiden kanssa soittaessa, ja joita voi hyödyntää jokapäiväisessä elämässä. Musisoimisen tulisi olla hauskaa, ei suorituskeskeistä. (Hämeenniemi 2007, 157–158.) Näihin ajatuksiin on uudistuksen myötä vastattu.

Uudistus vaatii aina sopeutumista. Työyhteisöjen toimivuudella, rohkaisevalla toimintakulttuurilla sekä yhteistyöllä ja vertaistuella on iso merkitys. Myös opettajien kouluttaminen uudenlaisten tehtävien ja toimintamallien edessä on huomionarvoinen kysymys. Opettajan ja työyhteisön osaamisen tukemiseen liittyy keskeisesti yksilön ammatillinen kasvu, johon voidaan vaikuttaa osaamisen kehittämiseen myönteisesti suhtautuvalla asenteella ja hyvällä henkilöstöjohtamisella (Koivisto, Yli-Suomu & Pakarinen 2012, 264). Vapaaehtoisiin ammatillisiin yhteyksiin

ja jopa ystävyysuhteisiin perustuva toiselta oppiminen ja kehittyminen ovat perinteistä työssä oppimista suomalaisessa opettajakulttuurissa. Tämän merkitys tulisi tunnistaa osana ammatillisen kehittymisen polkuja. (Johnson & Alamaa 2012, 253.)

LÄHTEET

- Aarnio, P. 2017. Pohjoismaissa ja Euroopassa. Reksin blogi 12.10.2017. Viitattu 5.5.2022. <https://reksin.vuodatus.net/lue/2017/10/pohjoismaissa-ja-euroopassa>
- Asetus taiteen perusopetuksesta 6.11.1998/813. Viitattu 2.2.2022. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980813>
- Cantell, H. (toim.) 2015. Näin rakennat monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Curriculum Framework for Schools of Music and Performing Arts. Diversity and deeper understanding. PDF-dokumentti. Viitattu 12.5.2022.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Haapasalo, M. 2020. Taiteidenvälisissä verkostoissa toimiminen on tulevaisuustaito. Talk Turku AMK 25.2.2020. Viitattu 4.5.2022. <https://talk.turkuamk.fi/blog/2020/02/25/taiteidenvälisissa-verkostoissa-toimiminen-on-tulevaisuustaito/>
- Halinen, I. & Jääskeläinen, L. 2015. Opetussuunnitelmauudistus 2016. 19–36. Teoksessa Cantell, H. (toim.) 2015. Näin rakennat monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Harris, M. 2009. Music and the Young Mind. Enhancing Brain Development and Engaging Learning. Plymouth UK: The National Association for Music Education.
- Hirsjärvi, S., Remes, P., & Sajavaara P. 2004. Tutki ja kirjoita. 10. painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Hyytiäinen, E., Joukamo-Ampuja, E., Juntunen, M., Kymäläinen, H. & Leppänen T. 2013. Instrumenttiopettaja oppilaan kokonaisvaltaisen muusikkouden kehittäjänä. 150–181. Teoksessa Juntunen, M., Nikkanen, H. & Westerlund, H. (toim.) 2013. Musiikkikasvattaja. Kohti reflektiivistä käytäntöä. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Hämeenniemi, E. 2007. Tulevaisuuden musiikin historia. Helsinki: Basam Books Oy.
- Johnson, P. & Alamaa, S. 2012. Vertaisuus, osaaminen ja koulun kestävä kehitys. 243–254. Teoksessa Heikkinen, H., Jokinen, H., Markkanen, I. & Tynjälä, P. (toim.) 2012. Osaaminen jakoon. Vertaisryhmämentorointi opetuslalla. Jyväskylä: PS-kustannus (Opetus 2000).
- Juntunen, M. & Westerlund, H. 2013. Laadukas arviointi osana oppimista ja opetusta. 71–92. Teoksessa Juntunen, M., Nikkanen, H. & Westerlund, H.

(toim.) 2013. Musiikki-kasvattaja. Kohti reflektiivistä käytäntöä. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kaikkonen, M., Salo, J., Vannasmaa, P. & Mäki, M. (toim.) 2020. Mahtava musiikki. Opas tasa-arvoiseen ja motivoivaan musiikinopetukseen. Kustannustoimitus: Maiju Mäki.

Karhu-Ahtonen, T. 2022a. Taiteidenvälisyys rikastuttaa musiikkiopintoja. Rondo Classic 2/2022. 58–59.

Karhu-Ahtonen, T. 2022b. Myrsky sai voimansa yhteistyöstä. Rondo Classic 5/2022. 60–62.

Karppinen, S. 2009. Innostamisen pedagogiikkaa käsityössä ja taiteessa. 101–111. Teoksessa Karppinen, S., Ruokonen, I. & Uusikylä, K. (toim.) 2009. Nuoret ja taide – ilolla ja innolla, uhmalla ja uholla. Kirjoituksia murrosikäisten taito- ja taidekasvatuksesta. Helsinki: Oy FINN LECTURA Ab.

Karttunen, A. 2020. Monialaisuus, taiteidenvälisyys ja etiikka taideyliopiston yliopistopedagogiikassa. Teoksessa Kauppila, H. & Lehikoinen, K. (toim.) Toiminnasta sanoiksi: puheenvuoroja oman työn kehittämistä taidealojen yliopistopedagogisessa koulutuksessa. Helsinki: Teatterikorkeakoulu, 75–95. Viitattu 4.5.2022. https://taju.uniarts.fi/bitstream/handle/10024/7184/Kokos_8_2020.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Kauppila, R. 2007. Ihmisen tapa oppia. Johdatus sosiokonstruktiviseen oppimiskäsitykseen. Jyväskylä: PS-kustannus (Opetus 2000).

Koivisto, M., Yli-Suomu, R. & Pakarinen, T. 2012. Mentorointi ja osaamisen kehittäminen. 255–267. Teoksessa Heikkinen, H., Jokinen, H., Markkanen, I. & Tynjälä, P. (toim.) 2012. Osaaminen jakoon. Vertaisryhmämentorointi opetusallalla. Jyväskylä: PS-kustannus (Opetus 2000).

Koppinen, M., Korpinen, E. & Pollari, J. 1994. Arviointi oppimisen tukena. Porvoo–Helsinki–Juva: Werner Söderström Osakeyhtiö 1994. (Opetus 2000).

Kulturskolerådet. 2020. Den svenska musik- och kulturskolans bakgrund. Viitattu 21.5.2022. <https://www.kulturskoleradet.se/om-oss/historik/>

Kultuskolerådet. 2020. Kulturskolerådet. Viitattu 21.5.2022. <https://www.kulturskoleradet.se/>

Kurkela, K. 1994. Mielen maisemat ja musiikki. Musiikin esittäminen ja luovan asenteen psykodynaamiikka. 2. painos. Helsinki: Hakapaino Oy.

Laki taiteen perusopetuksesta 21.8.1998/633. Viitattu 2.2.2022. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980633#P6>

Luoma, T. 2020. Taiteen perusopetus 2020. Selvitys taiteen perusopetuksen järjestämisestä lukuvuonna 2019–2020. PDF-dokumentti. Viitattu 9.2.2022. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/taiteen_perusopetus_2020.pdf

- Luostarinen, A. & Nieminen, J. 2019. Arvioinnin käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Niemeläinen, V. 2008. Vapaus soittaa! Monipuoliset työtävät soitonopetuksessa. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.
- Opetushallitus. 2017. Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2017. PDF-dokumentti. Viitattu 9.2.2022. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/186920_taideen_perusopetuksen_laajan_oppimaaran_opetussuunnitelman_perusteet_2017-1_0.pdf
- Opetushallitus. 2022. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Viitattu 7.3.2022. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/perusopetuksen-opetussuunnitelman-perusteet>
- Opetushallitus. 2022. Taiteen perusopetus. Viitattu 1.2.2022. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/taiteen-perusopetus>
- Research Luxembourg. 2022. Luxembourg becomes the first European country to offer free lessons in music to children. Viitattu 22.5.2022. <https://www.researchluxembourg.org/en/luxembourg-becomes-the-first-european-country-to-offer-free-lessons-in-music-for-all-young-people/>
- Sinkkonen, J. 2010. Nuoruusikä. Juva: WS Bookwell Oy.
- Suomen musiikkioppilaitosten liitto ry. 2005. Piano. Tasosuoritusten sisällöt ja arvioinnin perusteet 2005. PDF-dokumentti. Viitattu 9.2.2022.
- Suomen musiikkioppilaitosten liitto ry. 2005. Pianon ohjelmistoluettelo 2005. PDF-dokumentti. Viitattu 9.2.2022.
- Suomen musiikkioppilaitosten liitto ry. 2005. Viulu. Tasosuoritusten sisällöt ja arvioinnin perusteet 2005. PDF-dokumentti. Viitattu 9.2.2022.
- Suomen musiikkioppilaitosten liitto ry. 2005. Viulun ohjelmistoluettelo 2005. PDF-dokumentti. Viitattu 9.2.2022.
- Taiteen perusopetusliitto. 2019. Taiteen perusopetus. Viitattu 2.2.2022. <https://artsedu.fi/taiteen-perusopetus/>
- The Associated Board of the Royal Schools of Music. 2019. Diplomas. Viitattu 21.5.2022. <https://fi.abrsm.org/en/our-exams/diplomas/>
- The European Music School Union. About EMU. Viitattu 22.5.2022. <https://www.musicschoolunion.eu/about-emu/>
- The European Music School Union. What we do. Viitattu 22.5.2022. <https://www.musicschoolunion.eu/about-emu/what-we-do/>
- Toivanen, T. & Turpeinen, I. 2009. Murrosikäiset murrosikää tutkimassa teatterin ja tanssin keinoin. 121–133. Teoksessa Karppinen, S., Ruokonen, I. & Uusi-

kylä, K. (toim.) 2009. Nuoret ja taide – ilolla ja innolla, uhmalla ja uhollla. Kirjoituksia murrosikäisten taito- ja taidekasvatuksesta. Helsinki: Oy FINN LECTURA Ab.

Toivola, M. 2019. Käänteinen arviointi. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi

University Arts London. 2022. UAL Awarding Boy Qualifications. Viitattu 22.5.2022. <https://www.arts.ac.uk/partnerships/ual-awarding-body/qualifications>

We The Parents. 2021. 17 Evidence-Based Benefits of Music Education. Viitattu 22.5.2022. <https://wetheparents.org/music-education>

Westerlund, H. 2005. Musiikin arvo ja arvokokemus musiikkikasvatuksessa. 249–266. Teoksessa Torvinen, J. & Padilla, A. (toim.) 2005. Musiikin filosofia ja estetiikka. Kirjoituksia taiteen ja populäärin merkityksistä. Helsinki: Yliopistopaino.

LIITTEET

Liite 1. Kyselytutkimuksen sisältö

KYSYMYKSET 1 (7)

Taustamuuttujat:

1. Kuinka laaja on oppilaitoksenne toiminta-alue?

a) Yksi toimipiste

b) Päätoimipisteen lisäksi 1–2 sivutoimipistettä

c) Useita sivutoimipisteitä, Kuinka monta?

2. Mikä on oppilaitoksenne oppilasmäärä? (Poislukien varhaisiän musiikkikasvatus)

Yhteensä:

Joista perusopinnoissa:

Syventävissä opinnoissa:

3. Mikä on päätoimisen opetushenkilöstön määrä oppilaitoksessanne?

Virassa/toimessa x kpl

Päätoimisia tuntiopettajia (myös yhteispäätoimiset) x kpl

Syventävät opinnot/lopputyöt:

Opetussuunnitelman perusteissa ei ole määritelty tarkkaan lopputyön sisältövaatimusta, vaan työn saa suunnitella hyvin vapaasti. Nyt siirtymäaikana on ollut vielä mahdollista tehdä edellisten opetussuunnitelmien mukaisia instrumenttisuorituksia (viittaa tällä vanhaan opistotason suoritukseen/D-kurssiin) ja samantyyppisen, pääinstrumentin hallintaan painottuvan suorituksen voi laajalti valita jatkossakin. Käytän tästä tulevissa kysymyksissä termiä ”pääinstrumenttiin painottuva lopputyö”. Uuden opetussuunnitelman mukaan opiskeleva oppilas voi kuitenkin valita lopputyöksi täysin uudenlaisen (esim. muita taiteenaloja yhdistelevän, yhteismusisointiin tai useamman instrumentin hallintaan perustuvan) lopputyön. Käytän tästä tulevissa kysymyksissä termiä ”uudenlainen lopputyö”.

4. Onko oppilaitoksestanne valmistunut (tai valmistumassa kevään 2021 aikana) syventävistä opinnoista jo uuden opetussuunnitelman mukaan opiskelevia oppilaita?

a) Kyllä, arvio lukumäärästä

b) Ei vielä, arvio ensimmäisestä suoritusajankohdasta

Mikäli vastasit edelliseen kohtaan ”kyllä”, vastaa kohtiin 5–17, muutoin voit jatkaa kohdasta 18.

5. Miten lopputyöt jakaantuivat sisällöllisesti, eli kuinka moni lopputöistä oli

a) Pääinstrumenttiin painottuva? kpl

b) Uudenlainen lopputyö? kpl

6. Onko lopputyön esitykselle määritelty kesto?

a) Kyllä, mikä?

b) Ei

7. Lopputyötä valmistellaan pääsääntöisesti

- a) Koko syventävien opintojen aika, kesto keskimäärin n. ____ vuotta
- b) Lopputyön muoto valitaan myöhemmin ja sitä valmistellaan n. 2 vuotta
- c) Lopputyön muoto valitaan myöhemmin ja sitä valmistellaan alle 2 vuotta
- d) Lopputyön muoto valitaan myöhemmin ja sitä valmistellaan alle vuosi

Mahdolliset vapaamuotoiset tarkennukset kohtaan 7.

Mikäli oppilaitoksessanne on tehty tai ollaan tekemässä uudenlaisia lopputyitä, vastaa kohtiin 8–13. Muutoin jatka kohdasta 14. Valitse kysymyksissä 8–13 tarkastelun kohteeksi yksi tai useampi tehty tai tekeillä oleva lopputyö.

8. Kenen kanssa oppilas valmistelee lopputyötä? Valitse 1 tai useampi

- a) Ainoastaan oman instrumenttiopettajan tai -opettajien kanssa
- b) Muiden oppilaiden kanssa parina tai ryhmässä
- c) Muiden oppilaitoksen opettajien kanssa
- d) Tehtävään nimetyn ohjaavan opettajan tai opinto-ohjaajan kanssa
- e) Toisen harrastuksen tai taiteenalan ohjaajan/opettajan kanssa

Mahdolliset vapaamuotoiset tarkennukset kohtaan 9.

9. Toteutetaanko lopputyö?

- a) Yksin (tai säestäjän kanssa)
- b) Parin kanssa
- c) Pienryhmässä (3-5 henkilön ryhmässä)
- d) Isossa ryhmässä (yli 5 henkilöä)

Mahdolliset vapaamuotoiset tarkennukset kohtaan 10.

10. Onko lopputyön valmistelussa tai toteutuksessa mukana musiikkioppilaitoksen ulkopuolisia henkilöitä?

a) Kyllä

b) Ei

11. Onko lopputyöhön yhdistetty instrumenttiharrastuksen lisäksi oppilaan muita harrastuksia tai kiinnostuksen kohteita?

a) Kyllä

b) Ei

Mahdolliset vapaamuotoiset tarkennukset kohtaan 12.

12. Liittyykö lopputyöhön seuraavia asioita? (Valitse 1 tai useampi)

a) Yhteismusisointia

b) Usean instrumentin hallintaa lopputyön tekijältä

c) Oppilaan omia sävellyksiä tai sovituksia

d) Kirjallista materiaalia

e) Taiteidenvälisyyttä, minkä taiteenlajin?

f) Yhteistyötä musiikkioppilaitoksen ulkopuolelle, minkä tahon kanssa?

13. Vapaamuotoinen, lyhyt kuvaus yhdestä tai useammasta tehdystä tai tekeillä olevasta uudentlaisesta lopputyöstä.

Lopputöiden arviointi:

14. Onko uudenlaisten lopputöiden arviointiin määritelty oppilaitoksen sisällä yhteiset kriteerit ja arvioinnin kohteet?

a) Kyllä

b) Ei

15. Lopputöiden arvioinnissa käytetään: (Valitse 1 tai useampi)

a) Oppilaskohtaista sanallista palautetta

b) Itsearviointia

c) Valmiita arviointipohjia tai -lauseita

d) Numeraalista tai siihen verrattavaa arviointia (esim. erinomainen, kiitettävä jne.)

e) Muu, mikä?

16. Oppilas saa palautetta

a) 1–2 henkilöltä

b) 3–4 henkilöltä

c) 5 tai useammalta henkilöltä

17. Käydäänkö lopputyöstä arviointikeskustelua ilman oppilaan läsnäoloa ennen palautteen antoa?

a) Kyllä

b) Ei

Muita kysymyksiä syventävien opintojen toteutuksesta ja valinnaisuudesta:

18. Valitaanko oppilaitoksessanne heti syventävien opintojen alkaessa suuntautumisvaihtoehto, joka määrittää opintojen sisällön?

- a) Kyllä, opintojen sisältö määräytyy suoraan valitun suuntautumisvaihtoehdon mukaisesti
- b) Ei, opintojen sisältö on suurimmaksi osaksi kaikille sama ja vain osa opinnoista tai opintojen painotus on vapaasti valittavissa
- c) Ei, oppilas saa itse valita syventävien opintojen opintokokonaisuudet

19. Mikä kuvaa syventävien opintojen toteutusta/valinnaisuutta omassa opetussuunnitelmassanne? (Valitse 1 tai useampi)

- a) Valinnaisuudella oppilas voi painottaa tiettyä osa-aluetta valitsemalla sitä opintoihinsa enemmän
- b) Oppilas voi valita sivuaineen/sivuaineita
- c) Valinnaiset opinnot sisältävät taiteidenvälisyyttä
- d) Oppilas opiskelee edelleen suurimman osan opinnoista oman instrumenttiopettajan kanssa
- e) Oppilaalla on opinnoissa useita eri opettajia ja ohjaajia
- f) Valinnaisia opintoja varten käytetään joskus oppilaitoksen ulkopuolista opetushenkilöstöä

20. Oppilas saa apua syventävien opintojen ohjaukseen/ sisältöjen valitsemiseen

- a) Omalta pääaineopettajalta
- b) Opinto-ohjaajalta
- c) Rehtorilta tai apulaisrehtorilta

7 (7)

d) Oppilaan kanssa käydään erillinen keskustelu syventäviin opintoihin siirryttäessä, jossa on mukana vähintään 2 oppilaitoksen ammattihenkilöä

e) Muu henkilö, kuka?

21. Muuta huomioitavaa aiheesta?

Lopuksi:

22. Saako Teihin olla tarvittaessa myöhemmin yhteydessä lisäkysymysten/syventävän haastattelun merkeissä?

a) Kyllä, yhteystiedot:

b) Ei

Lämmin kiitos ajastanne ja vastauksistanne!

Liite 2. Kyselytutkimuksen saatekirje

SAATEKIRJE

Maaliskuu 2021

Hyvä musiikkioppilaitoksen rehtori!

Opiskelen Tampereen Ammattikorkeakoulussa Musiikkipedagogi YAMK -tutkintoa. Opinnäytetyössäni tutkin taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän nykyisen opetus-suunnitelman mukaisia syventäviä opintoja. Tiedän oman työni kautta aiheen olevan erittäin ajankohtainen ja herättävän varmasti kiinnostusta. Pääkohtana tutkimustyössäni ovat uudenlaiset syventävien opintojen lopputyöt, mikä on musiikkioppilaitoksissa ja opetustyössä iso ajankohtainen muutos.

Tärkeänä osana opinnäytetyöni materiaalia on kyselytutkimus, johon kutsun Teidät osallistumaan. Kyselyyn voi vastata oheisen sähköisen kyselylomakkeen kautta. Kysymykset koostuvat sekä monivalintakysymyksistä että avoimista kysymyksistä. Käsittelem kyselytutkimuksen tietoja luottamuksellisesti ja nimettömästi, eli varmistaen sen, että kysely on suojattu, ja vastaajat eivät tule esille tuloksissa. Valmis opinnäytetyö julkaistaan verkossa Theseus-tietokannassa, jossa se on kaikkien luettavissa.

Kyselytutkimuksen tarkoituksena on kerätä tietoa siitä, kuinka paljon perinteiset pääinstrumentin loppusuoritukset ovat saaneet rinnalleen uudentyyppisiä lopputöitä, ja minkälaisia töitä on tehty. Uskoisin, että musiikkiopistoissa on jo nyt löytynyt hienoja, luovia ratkaisuja, jotka yhteen koottuna voivat rohkaista muitakin tässä uudistusvaiheessa. Osatavoitteena on koota tietoa myös mahdollisista arvioinnin muutoksista.

Kyselytutkimus on lähetetty yhteensä 10 oppilaitokseen, ja jokainen vastaus on työni kannalta hyvin tärkeä. Pääset vastaamaan kyselyyn oheisen linkin kautta, vastausaikaa on 16.4.2021 asti. Kiitän jo etukäteen ajastanne ja vastauksistanne.

Työn ohjaajana toimii lehtori Mirja Kopra (mirja.kopra@tuni.fi, 050 XXX XXXX)

Ystävällisin terveisin: opiskelija, Tiina Pietilä (tiina.pietila@tuni.fi, 050 XXX XXXX)